شیئاً من حقائق الاحکام علیاً لو اجتهدا فی نصرۃ الاسلام ولم یبالوا ببذل الانفس والاموال فی سبیل اللہ حتی رقوا ارفع مدارج المقام ومعارج المرام ولم یخافوا فی اللہ لومۃ اللوام فہم الملوک علی الاسرۃ فی الجنۃ والسلاطین فی دار السلام ہمچنین معروض رای بیضا ضیای عارفان نسب اہل بیت رسالت وناقدان جواہر زواہر معدن سیادت وجلالت باد کہ نسل آدم ابو البشر علیہ السلام وذریت آن اکرم الانام شجرہ ایست کہ بحکم خالق آدم بید خود دست خالق آنرا نشانیدہ و از تخم وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلٰلَۃٍ مِّنْ طِیْنٍ دمیدہ ودر حدائق وَجَعَلْنٰکُمْ شُعُوْبًا وَّقَبَآئِلَ بالیدہ ونص جلی وحجت قوی بر محافظت این شجرہ بلند ومراقبت این درخت برومند حدیث نبویست تعلموا من انسابکم ما تصلون بہ ارحامکم خصوصاً شجرہ طیبہ ریاض مصطفوی [illegible] ولقلب لیل ونہار [illegible] بین چون سبزہ بیگانہ [illegible] پیوند آن شجرہ خود را [illegible] چین بصیرت [illegible] صحیح بخاری [illegible] رضی اللہ عنہما مرویست کہ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من انتسب الی غیر ابیہ او تولی غیر موالیہ فعلیہ لعنۃ اللہ والملائکۃ والناس اجمعین بناء علی ذلک فایت شقاوت ونہایت جفا باشد کہ خود را در دیدۂ مردم چنانکہ ہست ننماید وچنانکہ نیست بنماید وبانتساب بسوی غیر پدر وتولی بغیر موالی مستحق لعن ونفرین ہمگنان گردد نعوذ باللہ من جمیع ما کرہہ اللہ وبجای خود ثابت شدہ کہ نسب اولاد آبا باشد نہ باجہات وازینجا [illegible] غیر فاطمیہ شریف ست [illegible]

ونا بنو ابنائنا وبناتنا بنوہن ابناء الرجال الاباعد ولیکن در خصوص [illegible] ونسب ایشان [illegible]

از طرف فاطمہ رضی اللہ عنہا متصل بجناب رسالت مآب ست علیہ الصلوٰۃ والسلام و این یکے
از خصائص نبویت کہ دیگری دران شریک نیست و نمی تواند شد صاحب تلخیص گفتہ و
من خصائصہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینسبون الیہ صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم واولاد بنات غیرہ لا ینسبون الی جدھم من جہۃ الام فی
الکفاءۃ وغیرہا قال صاحب الکشاف تحت آیۃ المباہلۃ لا دلیل اقوی من ہذا
علی فضل اصحاب الکساء وھم علی وفاطمۃ والحسنان انتہی گویم کریمہ نَدْعُ اَبْنَآءَنَا
وَاَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ نص مجمل ست بر آنکہ فاطمہ
و حسنین ابنای رسول خدا اند صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و احادیث صحیحہ مبین او ست آنحضرت
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودہ ان ابنی ہذا سید الحدیث مراد با بن درینجا حسن بن فاطمہ ست
و مؤید او ست الحسین منی وانا من حسین و لقب سیادت نیز از ہمین جا گرفتہ اند و در چند
حدیث دیگر نیز صراحت باین لقب عالی آمدہ مثل آنکہ طبرانی در کبیر از حسن بن علی روایت کردہ کہ
ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال لانس یا انس ادع لی سید العرب
فقالت عائشۃ الست سید العرب قال انا سید ولد آدم وعلی سید العرب
فلما جاء الی علی قال یا معشر الانصار الا ادلکم علی من ان تمسکتم بہ لن تضلوا
بعدہ ابدا ہذا علی فاحبوہ بحبی واکرموہ بکرامتی فان جبرئیل امرنی بالذی
قلت لکم عن اللہ عز وجل و چون امر الٰہی بواسطہ جبرئیل امین بمحبت علی کرم اللہ وجہہ وارد شدہ
باشد کہ ابن عم و ختن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ست تا بفاطمہ و حسن و حسین کہ بضعہ جسد شریف
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم چہ رسد ع قیاس کن ز گلستان من بہار مرا ✤ شعبی ز علی بن
ابی طالب آوردہ کہ قال سلی قال لی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مرحبا
بسید المسلمین و امام المتقین الحدیث و قال لفاطمۃ الا ترضین انک سیدۃ امتی کما اسادت
مریم دہرہا و فرمودہ فاطمۃ سیدۃ نساء اہل الجنۃ و فرمودہ الحسن والحسین سیدا شباب

اهل الجنة غرض که سیادت این چهار را بنص رسول مختار صلی الله علیه و آله وسلم ثابت ست
چنانکه خلافت هر چهار یار باشاره نص احادیث یا اجماع اہل علم بترتیب واقع متحقق شده
این لقب بخشیدهٔ رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در اولاد ایشان جاری گشته وهنوز در عرف
عامه وخاصه باقی ست ولله الحمد حکایات استدلال ائمهٔ هدی در اثبات فرزندی خود بهای
رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم از کتاب وسنت وغیره آینده بمواضع خود مذکور خواهد شد وچون
این نسبت علی وسیادت جلی بنص نبوی ثابت شد نفع این انتساب والقاب هم ثابت گردید
زیرا که الشیٔ اذا ثبت ثبت بلوازمه والله حسن بن علی علیهما السلام فرموده نحن اهل البیت
لا یقاس بنا احد ٭ جوهر جام جم از طینت کان دگرست ٭ تو توقع زگل کوزه گران میداری ٭
علاوهٔ این معنے در احادیث مستفیضه نفع این انتساب وحب اہل بیت بصراحت وارد گشته
عن الحسن قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم معرفة آل محمد براءة
من النار وحب آل محمد جواز علی الصراط والولایة لآل محمد امان من العذاب
اخرجه یحیی العامری الشافعی الیمنی فی بهجة المحافل وعن ابن عباس فی قوله تعالیٰ
ولسوف یعطیك ربك فترضی قال رضا محمد ان لا یدخل احد من اهل بیته النار
رواه السدی واخرج الطبرانی بسند رجاله ثقات انه صلی الله علیه وآله وسلم
قال لفاطمة ان الله غیر معذبك ولا احد من ولدك وفی جواهر العقدین للسید
نور الدین علی السمهودی المدنی عن عمران بن حصین قال قال رسول الله صلی الله
علیه وآله وسلم سألت ربی ان لا یدخل النار احد من اهل بیتی فاعطانی ذلك و
فیه عن علی قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم یا فاطمة تدرین لم سمیت
فاطمة ثم قال ان الله فطمها وذریتها عن النار واین اخبار وآثار اگرچه مورد خاص وارند
وبظاهر مخصوص بحاضرین اہل بیت از فاطمه وحسنین اند اما بقاعدهٔ الاعتبار بعموم اللفظ لا
بخصوص السبب شامل جمیع اولاد اہل بیت اند ومؤید او ست لفظ احد وذریت که درین احادیث

وآنچه مفید عموم است جوهری در صحاح گفته و اما قولهم ما فی الدار احد فهو اسم لمن یصلح ان یخاطب
یستوی فیه الواحد والجمع والمؤنث والمذکر وقال تعالی لستن کاحد من النساء وقال فما منکم
من احد عنه حاجزین انتهی یعنی لفظ احد عام است شامل همگنان از مرد و زن و واحد و
جماعت و نیز جوهری گفته ذریة الرجل ولده والجمع الذراری والذریات انتهی و این
نیز بعموم خود شامل جمیع ولد است چه دانی وچه قاصی و مؤید اوست کریمه وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ
ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ و چون نزول
این کریمه در حق آحاد مؤمنین است از آحاد اهل بیت مؤمنین چه توان گفت که احق است انه
برسول صلی الله علیه وآله وسلم و هم در جواهر العقدین مرفوعا آورده ما بال اقوام یزعمون ان
قرابتی لا تنفع ان کل سبب ونسب منقطع یوم القیامة الا نسبی وسببی وان رحمی
موصولة فی الدنیا والآخرة انتهی و فیه نقول متعددة فی ان الانساب منقطعة
غیر نسبه صلی الله علیه وآله وسلم وسببه وصهره و آنکه در کتاب عزیز آمده فلا انساب
بینهم یومئذ مخصوص خواهد بود باین حدیث و امثال آن سید غلام علی آزاد رح گفته وقد علم
مما ذکر فی هذه الاخبار عظم نفع الانتساب الیه صلی الله علیه وآله وسلم ولا ینافیه
ما فی اخری من حثه صلی الله علیه وآله وسلم لاهل بیته علی خشیة الله واتقائه
طاعته وان القرب الیه یوم القیامة انما هو بالتقوی الی غیر ذلک لانه صلی الله
علیه وآله وسلم خاطبهم بذلک رعایة لمقام التخویف والحث علی العمل علی ان یکونوا
اولی الناس حظا فی تقوی الله وخشیته ثم اولی بحق رحمه وفیه اشارة الی دفع
نوع طمأنینة علیهم حاصل آنکه این نسب علی وسبب جلی وصهر بهی و مجد مؤثل و شرف اول خود
آنست که اکتفا بحفظ و ضبط آن توان کرد و بتصور حصول آن توغل در طهارت ذات شد و تقدم و تورع
اعمال و توقع مغفرت از ذو الجلال و امید شفاعت از رسول متعال توان داشت بشرطیکه اصل
ایمان صحیح همراه باشد بنا علی ذلک محرر سطور صدیق حسن بن اولاد حسن بن اولاد علی بن لطف الله

بن عزیز اسد بن لطف علی بن علی اصغر بن سید کبیر بن تاج الدین بن سید جلال رابع بن سید راجو
شهید بن سید جلال ثالث بن سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود بن سید ابو عبدالله جلال الدین
مخدوم جهانیان جهان گشت بن سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گل سرخ بخاری بن سید علی
موید بن سید جعفر بن سید احمد بن سید محمد بن عبدالله بن علی اشقر بن جعفر زکی بن علی نقی بن
محمد تقی بن علی رضا بن موسی کاظم بن جعفر صادق بن محمد باقر بن علی زین العابدین بن حسین سبط
بن فاطمه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم نسب خود را درین کراسه از جناب نبوت تا خود
بر وجه صحت چنانکه در نسب نامه خاندان مضبوط ست برای اخلاف و احباب یگان یگان
می نویسد و هر چند منتهای انساب بنی آدم تا آدم علیه السلام ست لیکن چون در صحت آن بنا بر
بعد عهد و عدم اعتنای هم بحفظ آن کلام ست بلکه ادعای آن خلاف نص قرآنیست چه
حق تعالی فرموده وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ و ابن مسعود رضی الله عنه این
آیه را می خواند و می گفت کذب النسابون و عن عمرو بن میمون مثله و یکی علی رض را گفته بود
که من نسب مردم بیان می کنم فرمود نمیتوانی گفت آری میتوانم فرمود حق تعالی می گوید وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا گفت انا انسب ذلك الکثیر فرمود ارایت قوله والذین من بعدهم
لا یعلمهم الا الله فسکت و عروه بن الزبیر گفته ما وجدنا احدا یعرف ما وراء معد بن
عدنان و ابن عباس گفته ما بین عدنان و اسمعیل ثلاثون اباء لا یعرفون و فقهای اسلام
را هم درین مسئله خلاف ست چنانچه در لقطة العجلان ذکر کرده ایم لاجرم بدایت نسب درین جا
از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم کرده شد. و نهایت آن بخود نموده آمد تا اخلاف سعادتمند را
محل الحاق نسب خود تا آخر دهر الی ما شاء الله تعالی باقی ماند و بغرض مزید حفظ، تمام ضبط اسمای
ازواج و بنات هم نوشته شد و لا یخفی [illegible] علیه زیرا که در کتب سیر و طبقات اسمای
ازواج مطهرات و بنات طاهرات و [illegible] امهات زنان و دختران اهل بیت کرام و ائمه
یگان یگان مرقوم ست و در کتب احادیث [illegible] زیادتر [illegible]

تا بجا غربا و زنان ما که بگرد شان نمیرسیم چه رسد و نه در ذکر مجرد اسامی آنها کدام زیان دینی و دنیا
و مفسدت آخرت متصور ست بلکه اقارب را برای صله رحم وسیله جمیله و اجانب را برای
معرفت اصل و فرع ذریعه صحیحه بدست می آید و استحیا و عار از اظهار آن در مقام ضرورت شیوه
عوام و رسم جهلاست، و این مقاله موسوم ست **بالفرع النامی من الاصل السامی** بالمدد الفیوض

سید المرسلین خاتم النبیین اصل الجود عین الشاهد والشهود اول الاوائل وادل الدلائل

مبدء النور الازلی و منتهی العروج الکمالی غایة الغایات و نهایة النهایات المتعین
بنشأة المثل الاعلی الالهی هیولی العالم الغیر المتناهی روح الارواح و نور
الاشباح فالق اصباح الغیب و دافع ظلمات الریب محمد التسعة والتسعین رحمة
للعالمین المرسل الی کافة الخلق اجمعین سید ما فی الوجود صاحب لواء الحمد
والمقام المحمود ابو الاکوان و ام الامکان المبرقع بالعما ابو القاسم احمد المجتبی
محمد المصطفی بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب
بن مرة بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن النضر وهو قریش بن کنانة بن
خزیمة بن مدرکة بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اد بن ادد
بن مقوم بن ناحور بن تیرح بن یعرب بن یشجب بن ثابت بن قیدار بن اسمعیل بن
ابراهیم بن آزر بن ناحور بن شاروخ بن راغو بن فالخ بن عیبر بن شالخ بن ارفخشد
بن سام بن نوح بن لامک بن متوشلخ بن خنوخ وهو ادریس بن یرد بن مهلیل
بن قینن بن یانش بن شیث بن آدم علیه السلام والنسب الی عدنان متفق علی
صحته وما بعده مختلف فیه الا انهم اتفقوا علی ان النسب یرجع الی اسمعیل بن
ابراهیم خلیل الله تعالی کما حققنا ذلک فی لقطة العجلان حافظ ابو الخطاب عمر بن حسن
بن دحیه کلبی گفته علما اجماع کرده اند و اجماع ایشان حجت ست بر آنکه آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم

انتساب می فرمود تا عدنان وتجاوز نمی کرد از ان انتهی وعن ابن عباس قال کان رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم اذا انتسب لم یجاوز فی انتسابه معد بن عدنان ویقول
کذب النسابون مرتین او ثلاثا اخرجه الدیلمی فی مسند الفردوس مگر سهیلی گفته که اصح
درین حدیث آنست که قول ابن مسعود ست وعمر بن خطاب گفته انما ننتسب الی عدنان و
ما فوق ذلک لا ندری ما هو وکلام حافظ یعمری وابن حجر عسقلانی وقسطلانی وغیرهم
صریح ست درانکه از عدنان تا اسمعیل واز ابراهیم تا آدم خلاف ست پس قول قائل به ثبوت آن
تا آدم خطا ست ولفظ سیرت عسقلانی این ست اختلف فی ما بین عدنان واسمعیل اختلافا
کثیرا ومن اسمعیل الی آدم متفق علی اکثره وفیه خلف یسیر فی عدد الآباء وفیه
خلف ایضا فی ضبط بعض الاسماء انتهی زرقانی در شرح مواهب لدنیه بعد نقل این عبارت
گفته ومن خطه نقلت وقد الزم فیها الاقتصار علی الاصح فلا یصح زعم ان الخلاف
ضعیف جدا لم یعتد به من نفاه بمجرد التجی بعقلی وابن عباس فرموده میان عدنان و
اسمعیل سی پدر اند که شناخته نمی شوند گویم از سی نفر هم زیاده وکم گفته اند وعروة بن الزبیر بن العوام
گفته نیافتم کسی را که بشناسد بعد معد بن عدنان زرقانی گوید وهذا لا ینافی وجدان غیره من
یعرف ذلک ومروی مالک بن انس را از رسانیدن نسب خود تا آدم سوال کرد پس مکروه داشت
آنرا گفته شد اگر تا اسمعیل برساند این را هم مکروه گرفت وبر سبیل انکار فرمود من اخبره بذلک وهمچنین
در رفع نسب دیگر انبیاء علیهم السلام تا آدم از وی کراهت مرویست قسطلانی گفته انچه بما می رسد اعراض
کردن از ما فوق عدنان ست بنا بر تخلیط وتغیر الفاظ وصعوبت اسما با قلت فائده انتهی ابوجعفر بن
حبیب در تاریخ خود از ابن عباس آورده که عدنان ومعد وربیعه بن خزیمه واسد بر ملت ابراهیم
علیه السلام بودند پس ذکر ایشان جز بخیر نباید کرد وروی الزبیر بن بکار مرفوعا
لا تسبوا مضر ولا ربیعة فانهما کانا مسلمین واین حدیث را شاهدست نزدیک
ابن حبیب از مرسل سعید بن مسیب زبیر گفته عدنان اول کسی ست که کعبه را لباس پوشانید یا در زمن او

پوشانیده شد بلاذری گوید اول کسیکه کعبه را انطاع پوشانید عدنان است والله اعلم و بالجمله مادر آنحضرت
صلی الله علیه وآله وسلم آمنه بنت وهب بن مناف بن زهره بن کلاب بن مره بوده تولد شریف
در مکه عام الفیل روز دوشنبه دوم شهر ربیع الاول یا هشتم یا دوازدهم بوده هفدهم سال از سلطنت
کسری نوشیروان و پانصد و هفتاد و هشتم سال از رفع عیسی علیه السلام بر آسمان و نهصد و ششم
سال از سلطنت اسکندر رومی و شش هزار و چهل و سوم سال از هبوط آدم علیه السلام کما بینا
ذلک فی حج الکرامه آنحضرت را بعد از تولد تا هفت روز آمنه شیر داد بعد از ان ثوبیه عتیقه ابی لهب
بشرف ارضاع مشرف گشت و پسر ثوبیه که شیر او رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم خورده مسروح نام
داشت بعد از ان حلیمه بنت ابی ذویب سعدیه آنحضرت را بمسکن خود برد و متکفل ارضاع شد
وچون مدت شیر که دو سال باشد تمام شد حلیمه او را پیش آمنه آورد و بواسطه آنکه خیر و برکت
بسیار از آنحضرت مشاهده کرده بود از آمنه درخواست کرد که چندگاه دیگر این طفل نزد ما باشد
و آمنه ملتمس او را قبول داشت حلیمه باز او را بمسکن خود برد وچون عمر آنحضرت بدو سال و چهار ماه و قیل هفت ماه
وقیل دو ماه رسید عبدالله پدر آنحضرت در ابواء نام موضعی میان مکه و مدینه وفات یافت در سه
سالگی یا چهار سالگی جبرئیل و میکائیل صدر مبارک را شق نمودند و قلب او را برآورده چاک
کردند و نقطه سیاه خون آلود که حظ و بهره شیطانی بود برآوردند و بحکمت و ایمان پر ساخته
بجای خودش نهادند و هیچ دردی و المی بآنحضرت نرسید و ما بین کتفین آنحضرت مهر نبوت
گذاشتند مائل بشانه چپ بمقدار بیضه خرد که رنگ آن رنگ بدن و بروی خالهای چند
بود ولنعم ما قیل رباعی پیغام خدا نخست آدم آورد * انجام بشارت ابن مریم آورد * بالجمله
رسل نامه بی خاتم بود * احمد بر نامه و خاتم آورد * و بار دیگر شق صدر واقع شد یکی
در ده سالگی دوم هنگام بعثت در غار حرا سوم شب معراج و در پنج سالگی یا آغاز سال ششم حلیمه
آنحضرت را بمکه آورده به آمنه مادر وی سپرد و هم آنحضرت شش ساله بود که آمنه فوت کرد و عبدالمطلب
در کنار خویش پرورش می داد چون هشت سال و دو ماه و ده روز رسید عبدالمطلب در گذشت

و عم او ابوطالب که برادر اعیانی عبد الله بود متکفل تربیت گشت و چون بدوازده سال و دو ماه
و ده روز رسید همراه ابوطالب روانهٔ شام شد چون بمقام بصری رسید بحیرا راهب بعلامات
نبوت آنحضرت صلعم را بشناخت و با ابوطالب گفت که او را همراه مبر که یهود اندا خواهند رسانید
لاجرم ابوطالب او را بمکه باز فرست و بار دیگر در بیست و پنج سالگی با میسره غلام خدیجه بتقریب
تجارت بشام رفت و باز آمد و خدیجه را دران تجارت منفعت دو چند حاصل شد چون بیست و
پنج سالگی و دو ماه و ده روز رسید خدیجه را در نکاح آورد عمر خدیجه دران وقت چهل ساله بود
و قیل بیست و هشت ساله و دوازده اوقیه مهر داد و اوقیه عبارت از چهل درهم ست پس جمله مهر
چهار صد و هشتاد درهم شد و پیش از وحی پانزده سال آوازی می شنید و کسی را نمی دید و هفت
سال روشنائی مشاهده می کرد و بآن شادان می بود و چون ایام وحی نزدیک رسید خلوت
و تنهائی را دوست گرفت و در غار کوه حرا که سه کروه راه ست از مکه خلوت می داشت و در ذکر
قلبی مستغرق می بود آنگاه تباشیر صبح نبوت دمیدن گرفت و بهر درختی و سنگی که می گذشت
بزبان فصیح می گفت السلام علیک یا رسول الله و بهر طرف که نگاه می کرد شکلی می یافت
و هر خوابی که می دید صباح همچنان ظاهر می گشت مدت خلوت و رؤیا شش ماه بود و هرگاه چهل
سال و یک روز رسید روز دوشنبه دوازدهم ربیع الاول در غار حرا جبرئیل بروی ظاهر گشت و
بشارت برسالت داد و گفت بخوان فرمود من خواندن نمی دانم پس جبرئیل آنحضرت را یکبار خود
گرفت و چندان بفشرد که بیطاقت گشت پس تر رها کرد و گفت بخوان گفت من خواندن نمیدانم باز
بفشرد تا سه بار بفشرد و بعد سوم بار گفت اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ
مِنْ عَلَقٍ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ آنحضرت
بخواند و ترسان نزد خدیجه آمد و گفت بپوشید مرا بپوشید مرا پس جامه بر آنحضرت انداختند تا آنکه
ترس از وی برطرف شد بعده تا سه سال وحی منقطع گشت و آنحضرت غمگین می ماند و جبرئیل
تسلی میداد تا آنکه وحی متتابع شد و آنحضرت خلق را بشریعت اسلام و اتباع احکام دعوت کردن

گرفت و قوم بخصومت او برخاستند و در سال هفتم از بعثت آنحضرت را با بنو هاشم و بنو مطلب
و دیگر مسلمانان در شعب ابوطالب محاصره کردند چون آن به چهل و نه سال رسید از محاصره برآمد و
بعد از برآمدن به هشت ماه و بیست و یک روز عم او ابوطالب وفات یافت و در سوم روز
از موت ابوطالب خدیجه درگذشت و این سال را عام الحزن گویند چون به پنجاه و یک سال
و نه ماه رسید هفدهم رمضان یا ربیع الاول در مکه حق سبحانه و تعالی او را بمرتبه معراج مخصوص
ساخت آنحضرت را از میانه زمزم و مقام ابراهیم بسوی بیت المقدس بردند و سینه مبارک
را شرح کردند و قلب مبارک برآورده بآب زمزم شستند و بایمان و حکمت پر کرده بمکانش
باز گذاشتند و بر براق سوار کرده بسموات سبع بردند و آنجا نماز پنجگانه بر آنحضرت و امت وی
فرض گشت چون به پنجاه و سه سال رسید بحکم الهی از مکه بسوی مدینه روز دوشنبه هشتم ربیع الاول
هجرت فرمود و سیم روز دوشنبه داخل مدینه شد و ده سال در مدینه منوره اقامت کرد و درین مدت
بیست و پنج مرتبه با کافران غزا فرمود از انجمله در هفت غزوه که بدر و احد و خندق و بنی قریظه و بنی مصطلق
و خیبر و تبوک باشد بالنفس نفیس خود مقاتله کرد و سوای این غزوات پنجاه دفعه فوجها بطرف کافران روانه کرد
که آنرا بعوث و سرایا گویند و یک مرتبه در سال دهم از هجرت بمکه تشریف برده مناسک حج بجا آورد
وفات شریف روز دوشنبه وقت چاشت دوم یا دوازدهم شهر ربیع الاول بوده و شب سه شنبه یا
چهارشنبه مدفون گردید تاریخ وفات بر قول دوازدهم ربیع الاول متفق علیه اهل سنت و امامیه است
کلینی در کافی گفته قبض علیه السلام لاثنتی عشرة لیلة مضت من ربیع الاول یوم الاثنین
وهو ابن ثلث وستین سنة انتهی میرزا گفته ولا یتعرض لروایة اخری مدت مرض آنحضرت
که شروع آن بصداع بود دوازده یا چهارده روز گفته اند و امیر المومنین علی و عباس و فضل و قثم و
اسامه بن زید و شقران که هر دو مولای آنحضرت بودند غسل دادند و اوس بن خولی نیز در آنجا حاضر بود
محب طبری در خلاصة السیر گفته کفن رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم فی ثلثة اثواب
بیض سحولیة لیس فیها قمیص ولا عمامة بل لفائف من غیر خیاطة انتهی سحول شهریست

ازیمین و نزد مالک و شافعی و احمد مستحب آنست که سه لفافه بی پیرهن و عمامه باشد کذا فی المواهب اللدنیه
و بر جنازه شریف مسلمانان یک یک علیحده بی امام و جماعت نماز گزاردند و در قبر آنحضرت علی
و عباس و فضل و قثم و شقران در آمدند عمر شریف بر روایت اصح شصت و سه سال بوده و جمله
بست و یک زن را در نکاح آورده از انجمله سه زن را طلاق داده و پنج زن در حضور وی
صلی الله علیه و آله وسلم فوت گردیدند و نه زن بعد وفات آنحضرت باقی ماندند سوده و عائشه و حفصه
و ام حبیبه و ام سلمه و زینب بنت جحش و جویریه و صفیه و میمونه و چهار سریه نگاه داشت اول ماریه قبطیه
بنت شمعون که مقوقس والی مصر و اسکندریه برسم هدیه بآنحضرت فرستاده بود و در عهد عمر بن خطاب
رضی الله عنه در سال شانزدهم هجری وفات یافته و در بقیع غرقد مدفون گشته دوم ریحانه بنت
زید بن عمرو قیل بنت شمعون سوم کنیزکی جمیله که از سبایای آنحضرت بود چهارم کنیزکی که زینب بنت
جحش بآنحضرت داده بود و اصح آنست که اولاد آنحضرت سه پسر و چهار دختر بوده پسران قاسم و
و عبدالله و ابراهیم و لقب عبدالله طیب و طاهر ست و دختران زینب و رقیه و ام کلثوم و فاطمه بودند
و اسلام را دریافته ایمان آوردند و هجرت کردند و اولاد آنحضرت جمله از خدیجه کبری بود مگر ابراهیم
از ماریه قبطیه متولد شده محمد بن اسحاق گفته پسران آنحضرت همه در ایام شیرخوارگی وفات یافتند
مفسران گفته اند که بعد از وفات پسران آنحضرت مشرکان مکه شادی نمودند که ما پسران داریم و
ذکر ما با ایشان باقی خواهد ماند و محمد صلی الله علیه و آله وسلم را پسران مردند و نام او محو خواهد شد حق تعالی
این آیه فرستاد المال والبنون زینة الحیوة الدنیا والباقیات الصالحات خیر عند ربك
ثوابا و خیر املا مراد بباقیات صالحات دختران باصلاح باشند اللهم صل وسلم علی
محمد و آله بقدر حسنه و جماله

بعل الزهراء و ابو الائمة الاتقیاء بذر هذه الشجرة العلیاء التی اصلها ثابت و فرعها فی السماء

سر الاسرار و مشرق الانوار المهندس فی الغیوب اللاهوتیة السیاح فی

الفیا فی الجبروتیة تصویر الهیولی الملکوتیة وآلی الولایة الناسوتیة انموذج الواجب وشخص الاطلاق المنطبع فی مرایا الانفس والآفاق سر الانبیاء والمرسلین سید الشهداء والصدیقین صورة الامانة الالهیة مادة العلوم الغیر المتناهیة الظاهر بالبرهان الباطن بالقدر والشان بسملة کتاب الوجود فاتحة مصحف الشهود حیدر آجام الابداع الکرار فی معارک الاختراع السر الجلی امام المشارق والمغارب اسد الله الغالب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه وکرم وجهه آنجناب اول ائمه هدی واهل بیت رسالت ست کنیت وی ابوالحسن وابوتراب و لقبش مرتضی بوده هیچ نام اورا از ابوتراب خوشتر نیامدی تولد وی در مکهٔ معظمه درون خانهٔ کعبه روز جمعه سیزدهم رجب بود بعد سی سال از عام الفیل مادرش فاطمه بنت اسد بن هاشم بن عبد مناف بود و او اول هاشمیه است که هاشمی زایید و خود را بزیور اسلام زینت بخشید و از مکه بمدینه هجرت کرد آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بر جنازهٔ او نماز گزارد و از قمیص مبارک خود کفن پوشانید و در قبر وی در آمده اضطجاع فرمود و گفت اضطجعت فی قبرها لاخفف عنها من ضغطة القبر والبستها لتلبس من ثیاب الجنة این حدیث را میر آزاد بهچنین بی تخریج آورده فلینظر فی سنده و یحیی عامری در ریاض مستطابه نوشته که علی مرتضی هشت ساله بود که ایمان آورد یا ده ساله یا چهارده ساله یا شانزده ساله و صواب آنست که از توقیت اسلام آنجناب اعراض باید کرد زیرا که ضمیر منیرش آلودهٔ زنگ شرک گاهی نگردیده و بتی را بخدائی نپرستیده و در زمان قحط قریش آنحضرت اورا زیر سایهٔ عنایت خود گرفت و در کنار خویش پرورش داد تا آنکه وی صلی الله علیه وآله وسلم مبعوث شد و علی بشرف ایمان و تصدیق رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم از سائر صحابه سبقت برد در سیر سیوطی و بهجة المحافل در روضة الاحباب و دیگر کتب معتبره مرقوم ست که باتفاق اهل علم اول کسیکه ایمان آورد خدیجه کبری ست بعده علی بیکروز و بروایتی در آخر همان روز مسلمان شد و خود وی گفته صلیت مع النبی قبل الناس سبعا بعده زید بن حارثه عتیق خدیجه بعده ابوبکر صدیق رضی الله عنه

ایمان آوردند و فضائل علمی و عملی و شمائل نسبی و حسبی آنجناب زیاده از انست که در احاطهٔ شمار و دائرهٔ انحصار گنجایش تواند نمود و احمد بن حنبل فرموده از هیچ یک صحابهٔ کرام آن قدر فضائل بما نرسیده که از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رسیده و سعید بن مسیب گفته غیر وی کسی نبود که سلونی گوید و ابن عباس گفته آیات بسیار در قرآن در حق وی نازل شده بالجمله آنجناب در ذی الحجه سنه خمس و ثلثین بر مسند خلافت نشست و با سه طائفهٔ باغیهٔ طاغیه محاربه کرد اول جنگ جمل که با ام المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها در نصف جمادی الآخره سنه ست و ثلثین در بصره واقع شده باعث آن طلحه و زبیر بودند و آن گروه را ناکثین خوانند زیرا که از بیعت برگشتند و ناکث عهد شکننده را گویند دوم حرب صفین که با معاویه رضی الله عنه و اتباع وی وقوع یافت و ایشان را قاسطین گویند و قاسط آنکه جور کند و از جادهٔ عدل انحراف نماید و این جنگ از غرهٔ ذی الحجه سنه ست و ثلثین تا مدت یک صد و ده روز تمادی گشته و درین مدت هفتاد و دو بار محاربه واقع شد و صفین موضعی ست قریب فرات سوم حرب نهروان که با فرقهٔ خوارج در منتصف جمادی الآخره سنه ثمان و ثلثین دست بهم داد و آن جماعه را مارقین نامند و در حدیث آمده یخرج قوم من امتی یمرقون من الدین مروق السهم من الرمیة یقتلهم علی بن ابی طالب اخرجه الطبرانی و حق درین حروب ثلثه با علی بود و مخالفان بر خطا بودند اما همه مسلمان و اهل ایمان ناجی هستند زیرا که بنای این جنگها بر حرص دنیا بود نه بر مخالفت دین جز اهل خروج که کلاب نارند نوزدهم شهر رمضان شب جمعه سنه اربعین ابن ملجم شقی در مسجد کوفه شمشیری بر فرق مبارک زد و بیست و یکم شهر مذکور شب شنبه بریاض رضوان خرامید و حسنین و عبد الله بن جعفر غسل دادند و محمد بن الحنفیه آب میریخت کفن آنجناب بر دستور کفن نبوی بود نه قمیص داشت و نه دستار همین سه لفافه جامه بود در نجف مدفون ساختند اما موضع قبر متعین نیست عمر وی بقول راجح شصت و سه سال بوده و مدت خلافت چهار سال و نه ماه در عمدة الطالب فی نسب آل ابی طالب گفته که اولاد او بحسب اکثر روایات سی و شش نفر بوده هیژده پسر و هیجده دختر و عقب از پنج پسر باقی ماند

حسنؑ و حسینؑ و محمد بن حنفیه و عباسؑ العطف و عمرؑ اطرف -

سیدة نساء العالمین ام الائمة الطاهرین الجوهرة القدسیة فی تعین الانسیة صورة النفس

الکلیة هیولی العوالم العقلیة مطلع الانوار العلویة عین الاسرار الفاطمیة
ثمرة شجرة الیقین المعروفة بالقدر المبین المعلومة بالفضل المجهول قرة عین
النبی و بضعة الرسول فاطمة البتول رضی الله عنها کنیت او ام محمد ست و القاب او
مبارکه و طاهره و زاکیه و راضیه و مرضیه و بتول و حق آنست که بهر لقب و وصف که او را یاد کنند
بجای خود باشد احادیث فضائل و مناقب او در دواوین اسلام از کتب سنت و سیر مضبوط ست
ولادت وی در سال سی و پنجم از واقعه فیل پیش از نبوت و بقولی در سال چهل و یکم واقع شد
و بقول صحیح خردترین دختران رسول خداست صلی الله علیه و آله و سلم علی مرتضی در شهر رمضان
سال دوم از هجرت بعد مراجعت از بدر او را بخواست قال الحافظ المغلطائی وغیره و احمد بن عبدالله
طبری در ذخائر العقبی گفته در ماه صفر بود و در اصابه گفته در اوائل محرم بود و در خمیس نوشته در رجب
بود علی الاصح و قیل فی رمضان و بنا در ماه ذی حجه اتفاق افتاد ابو عمر و گفته بعد وقعۀ بدر بود در
شوال سنة ثلاث اتفاقا و بعضی گفته اند که بعد چهار و نیم ماه از بنای آنحضرت صلی الله علیه و آله و
سلم بعائشه بود و بنا بعد از هفت نیم ماه از تزویج بود و در آن وقت فاطمه پانزده ساله و پنج ماهه
یا شش و نیم ماهه یا هیجده ساله بود و آنچه در تاریخ ولادت و تزویج ذکر کرده اند می خواهد که حین تزویج
بیست ساله باشد یا چهارده ساله و علی بیست و چهار ساله و یک نیم ماهه بود و هو الراجح علی قول ابن
اسحق و بیهقی و خطیب و ابن عساکر از انس روایت کرده اند که گفت نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله
و سلم نشسته بودم که آثار وحی در بشرۀ مبارک ظاهر شد چون وحی منجلی گشت فرمود ای انس هیچ
دانی که جبرئیل برای من از نزد رب العرش چه پیغام آورد گفتم خدا و رسول نیک تر دانند فرمود
ان الله امرنی ان ازوج فاطمة بعلی بیت فرزند یگانه خدا اسد الله با بنت رسول که بنده اشد

حافظ رضی الدین اسمعیل قزوینی حاکمی بروایت انس آوردہ کہ مہر فاطمہ زہرا چہار صد مثقال فضہ
بود و امام احمد بروایت علیؓ آوردہ کہ جہاز فاطمہ گلیمی و بالینے از چرم کہ میانۂ وی از پوست درخت
خرما پر بودہ و سنگ آسیا و مشکی و دو سبوی کلان بود و آنحضرتؐ بعد از تزویج درحق ایشان دعا
کرد و گفت اللھم بارك فیهما و علیهما و لهما فی نسلهما و در روایتے جمع الله شملکما و
اسعد جدکما و بارك علیکما و اخرج منکما کثیرا طیبا و در روایتے اللھم انی
اعیذ ها بك و ذریتها من الشیطان الرجیم و عن ابن عباس ان النبی صلی الله
علیه و آله و سلم قال ان الله جعل ذریة کل نبی فی صلبه و جعل ذریتی فی صلب
علی بن ابی طالب اخرجه الخطیب و رواه الطبرانی عن جابر رضی الله عنه و بصحت
رسیدہ کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود فاطمة بضعة منی من اذاها فقد اذانی و من
اغضبها فقد اغضبنی و در روایتے آمدہ کان یغضب لغضب فاطمة و یرضی لرضاها و
عائشہ صدیقہ فرمودہ ما رایت احدا کان اشبه سمتا و هدیا و دلا و فی لفظ حدیثا و
کلاما برسول الله صلی الله علیه و آله و سلم من فاطمة کانت اذا دخلت علیه قام
الیها فاخذ بیدها فقبلها و اجلسها فی مجلسه و کان اذا دخل علیها قامت فاخذت
بیده فقبلته و اجلسته فی مجلسها اخرجه ابو داؤد و از ثوبان مولای آنحضرت صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم مرویست کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم چون بسفر رفتے آخر کسے را کہ وداع کردی
فاطمہ زہرا بودی و چون مراجعت فرمودی اول کسے را کہ از اہل بیت ملاقات کردی وی بودے
آنگاہ بحجرۂ ازواج خود تشریف می برد و قصۂ تزوج علی با فاطمہ بروجہ بسط و ضبط در مواہب لدنیہ
و شرح وی از زرقانی مذکور ست تفصیل ماجرا از انجا توان دریافت و قد اختلف فی تفضیل
فاطمة علی عائشة قال صاحب بهجة المحافل مذهب المحققین ان خدیجة افضل
من عائشة و فاطمة افضل من الجمیع سید عبد الجلیل بلگرامی گفتہ بیت وی کسی گفت
عائشہ در فضل * بہتر از بنت سید البشر ست * مصرعی در جواب او خواندم * رشتہ دیگر رگ جگر دگرست

گوییم فضائل عائشه هم بسیارست اما فاطمه را خصوصیت دیگرست و فضیلت عائشه اگر بر همگنان باشد در زمرهٔ ازواج مطهرات خواهد بود نه در جماعهٔ بنات طاهرات سیر آن از درم این مسئله را در سند السعادات بتقریری شگفته نوشته هر که خواهد آنجا نظر کند در حدیث آمده یا بنیة اما ترضین انک سیدة نساء العالمین قالت یا ابت فاین مریم قال تلک سیدة نساء عالمها اخرجه ابن عبد البر والطبرانی بسند علی شرط الشیخین وصحیح آنست که مریم علیها السلام نبیه نبود بلکه حکایت اجماع کرده اند برانکه هیچ زن پیغمبر نبوده است وعلی ای حال فاطمهٔ زهرا افضل نساء دنیاست حتی مریم ام عیسی علیهما السلام کما اختاره المقریزی والزرکشی والخیضری والجلال السیوطی فی کتابیه شرح النقایة وشرح جمع الجوامع لادلة واضحة واخبار صادقة وردت فی ذلک وفات فاطمه شب سه شنبه سوم شهر رمضان واقع شده بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بقول اصح بشش ماه وآنحضرت بوی فرموده بود انک اول اهل بیتی لحوقا بی فاتقی الله واصبری واز روز وفات آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم تا آخر ایام حیات خود هرگاه نخندید عمر شریفش بست وهشت سال بوده بموجب وصیت او علی رضی الله عنه واسما بنت عمیس غسل دادند وحسنین آب می بردند ومی ریختند ودر بقیع وقت شب مدفون گشت ونماز بروی علی وبقولی عباس گزارد وعلی وعباس وفضل در قبر وی درآمدند وجناب مرتضی در مرثیه او این دو بیت انشاد کرد شعر لکل اجتماع من خلیلین فرقة ✣ وکل الذی دون الفراق قلیل ✣ وان افتقادی فاطما بعد احمد ✣ دلیل علی ان لا یدوم خلیل ✣ از زهرا علیها السلام دو پسر وسه دختر متولد شده حسن وحسین ورقیه وزینب وام کلثوم ودر سبل الهدی محسن بسبین شده وجمله هم افزوده ووی ورقیه در صغر سن وفات یافتند آنرا گفته‌اند واما میه محسن ثابت نیست گویند حمل ساقط شده بود انتهی نسل فاطمهٔ زهرا نیست مگر از حسنین رضی الله عنهم اجمعین ـ

امام الخافقین سلالۃ احد الثقلین روح جسد الامامۃ شمس فلک الشہامۃ مضمون کتاب

الابداع حل تعمیۃ الاختراع سر اللہ فی الوجود انسان عین الشہود مطلع نور الایمان کاشف ستور العرفان الحجۃ القاطعۃ والنیرۃ اللامعۃ شجرۃ طوبی القدس سبط البلد الطیب القدس و سبط ازل الغیب وابد الشہادۃ السر الالہی فی ستر العبادۃ موضح سر الرسول حاوی کلیات الاصول حافظ الدین وعیبۃ العلم معدن الفضائل و باب السلم ابو عبد اللہ الحسین رضی اللہ عنہ وی ابو الائمہ و ملقب بسید و شہید باشد ولادت با سعادت وی در مدینہ طیبہ اتفاق افتاد در روز سہ شنبہ پنجم شعبان سنۃ اربع از ہجرت مدت حمل وی شش ماہ بودہ و ہیچ فرزند شش ماہہ بوجود نیامدہ مگر این امام کریم ابن الکریم و یحیی بن زکریا علیہما السلام و میان ولادت امام حسن و علوق فاطمہ با مام حسین پنجاہ روز بود و رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم او را حسین نام کردہ در سبائک الذہب گفتہ ولما ولد اخذہ النبی صلی اللہ علیہ والہ وسلم فی حجرہ واذن فی اذنہ الیمنی واقام فی اذنہ الیسری وفعل بہ کما فعل باخیہ الحسن وقد روی عنہ صلی اللہ علیہ و الہ وسلم قال حسین منی وانا من حسین احب اللہ من احب الحسین انتہی آنجناب از سینہ تا پای مشابہت تمام با خیر الانام داشتہ چنانچہ امام حسن علیہ السلام از سینہ تا بفرق و آنجناب را جمالی بود کہ اگر در تاریکی می نشست از بیاض جبین و لمعان رخسارہ نور آگین آنجناب راہ می رفتند. مناقب و مآثر آنجناب خارج از دائرہ حساب است. شہادت وی علیہ السلام دہم محرم روز جمعہ سنۃ احدی وستین بودہ و عمر شریف پنجاہ و ہفت سال و پنج ماہ در رسالہ زیدیہ گفتہ وے رضی اللہ عنہ چہار یا پنج زن داشت یکے شہر بانو دوم لیلی دختر ابی مرہ بن عروہ بن مسعود ثقفی و مادر لیلی میمونہ دختر ابی سفیان بن حرب بود سوم رباب دختر امرء القیس از بنی عدی چہارم ام اسحق دختر طلحہ بن عبد اللہ تیمی پنجم قضاعیہ انتہی ابن خشاب گفتہ آنحضرت را شش پسر بود و

سه دختر علی اکبر که با پدر بزرگوار شهید شد و علی اوسط ملقب بزین العابدین و علی اصغر و محمد و عبد الله و این هردو با پدر شهادت یافتند و جعفر که در حیات پدر در گذشت و زینب و سکینه و فاطمه و حافظ عبد العزیز جنابذی گفته اولاد آنجناب شش بودند چهار ذکور و دو اناث علی اکبر با پدر رفت و علی اصغر زین العابدین و جعفر و عبد الله و سکینه و فاطمه و شیخ مفید امامیه هم اولاد وی همین شش تن گفته و نحو آن در رساله زیدیه است و گفته علی اصغر از بطن لیلی و عبد الله از بطن رباب و جعفر از بطن قضاعه بود و فاطمه از بطن شهربانو و در زنی حسن بن امام حسن رفت و عبد الله محض و حسن مثلث و ابراهیم زائید و سکینه از بطن ام اسحق بود و قیل از بطن رباب و مدفن ام اسحق دمشق است و نسابین حصر کرده اند عقب او را در زین العابدین ابن خلکان گفته ولیس للحسین عقب الا من ولد زین العابدین انتهی و نزد بعض عقب از فاطمه هم مانده والله اعلم خواجه محمد پارسا در فصل الخطاب نوشته که روز طف باقی نماند از اولاد وی مگر زین العابدین پس حق تعالی از صلب وی آنقدر که خواست از اهل بیت نبوت بیرون آورد و در شرق و غرب منتشر گردانید چنانچه هیچ ناحیه و هیچ شهری از وجود شان خالی نیست و نباشد و از یزید و اخلاف وی یک تن نگذاشت که خانه آبادان کند و آتش افروزد والله تعالی راست ترین گویندگان است به حبیب خود که فرموده ان شانئك هو الابتر انتهی ابن الاثیر جزری در کتاب النهایه در حدیث علی رضی الله عنه والله لو د معاویة انه ما بقی من بنی هاشم نافخ ضرمة آورده الضرمة بالتحريك النار وهذا يقال عند المبالغة في الهلاك لان الكبير والصغير ينفخان النار و از اینجا معنی عبارت فصل الخطاب لا يبقى من يزيد واخلافه ديار ولا نافخ نار واضح گردید و تیشه عداوتی که دشمنان برای اهل بیت رسالت مهیا ساخته بودند سر پنجه غیرت الهی بپای آنها زد ولا يحيق المكر السيئ الا باهله و عاص بن وائل بر فوت طاهر پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آنحضرت را ابتر گفته بود و عرب هر کرا پسر نباشد ابتر گویند حق تعالی برای تسلیه فؤاد وی صلی الله علیه و آله و سلم سوره کوثر فرود آورد و مراد بکوثر که بر وزن فوعل از کثرت برای

طف الارادیه کربلا ۱۲ منه

مبالغہ آیہ خیر بسیار و فرزندان بیشمار اند و فرمود و دشمن تو دم بریدہ و منقطع از خیر و بی نسل و بی ذریت
و ترا ذریت بسیار و حسن حسینت تا یوم القرار باقی خواہد ماند و حق تعالی در قرآن کریم شہادت
بتطہیر این ذریت دادہ و آیۂ تطہیر فرو فرستادہ اگرچہ اہل بیت سکنی کہ عبارت از ازواج مطہرات است
ہم دران داخل باشند زیرا کہ دخول ایشان مضر مقصود نیست و سیوطی احادیث فضائل آل رسول
را در احیاء المیت بفضائل اہل البیت فراہم نمودہ و آنحضرت گفتہ سبب و نسب من منقطع نشود
روز قیامت و فرمودہ لکل بنی اب عصبۃ ینتمون الیہا الا ولد فاطمۃ فانا ولیہم و
عصبتہم وہم عشیرتی خلقوا من طینتی الحدیث اخرجہ ابن عساکر عن علی و نزد
طبرانی از ابن عمر آمدہ مرفوعاً کل بنی انثی فان عصبتہم لابیہم ما خلا ولد فاطمۃ فانی
انا عصبتہم و انا ابوہم و بعض طرق این حدیث بتقوی بعض ست و صاحب تلخیص گفتہ
من خصائصہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینتسبون الیہ و اولاد بنات
غیرہ لا ینتسبون الی جدہم فی الکفاءۃ وغیرہا و در صواعق محرقہ نوشتہ کہ ہارون رشید از
موسی کاظم پرسید کہ شما خود را ذریت رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم چہ قسم می گوئید حال آنکہ ابنای
علی بن ابی طالب ہستید موسی این آیت کریمہ بخواند و من ذریتہ داؤد و سلیمان و ایوب
و یوسف و موسی و ہارون و کذلک نجزی المحسنین و زکریا و یحیی و عیسی و الیاس
کل من الصالحین و فرمود عیسی را پدر نبود انتہی قال الرازی فی تفسیرہ تحت ہذہ الآیۃ
الآیۃ تدل علی ان الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
لان اللہ تعالی جعل عیسی من ذریۃ ابراہیم مع انہ لا ینتسب الی ابراہیم الا بالام
فکذلک الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان انتسبا الیہ
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بالام فوجب کونہما من ذریتہ و یقال ان ابا جعفر الباقر
استدل بہذہ الآیۃ عند الحجاج بن یوسف و مراد بآیۂ مباہلہ ہمین اہل بیت اند در کشاف
زیر کریمۂ ندع ابناءنا و ابناءکم و نساءنا و نساءکم و انفسنا و انفسکم گفتہ لا دلیل

اتوی من هذا علی فضل اصحاب الکساء وهم علی وفاطمة والحسنان انتهی در
شجرهٔ طیبه گفته فعلم ان المراد من الآیة ان اولاد فاطمة وذریتهم یسمون
ابناءه وینسبون الیه نسبة صحیحة نافعة فی الدنیا والآخرة ویؤیده ما فی صحیح البخاری
فی الحسن السبط ان ابنی هذا سید و در حدیث آمده الحسن والحسین سیدا شباب
اهل الجنة و در تشریح گفته واولادهما سادات المسلمین ولا ینبغی لاحد فی
زماننا ان یقول لغیر اولادهما یا سید البلد لان فیه قذفا یعنی اگویم لقب سیادت
برای حسنین و ذریت ایشان ماخوذ از احادیث مذکوره و دیگر اخبار صحیحه است طبرانی در کبیر از
انس آورده که گفت آنحضرت اورا یا انس ادع لی سید العرب یعنی علیا علیه السلام و شعبی
گفت که رسول خدا علی را سید المسلمین خوانده و فاطمه را سیدهٔ نساء اهل جنت گفته و در روایت ابن النجار
آمده الا ترضین ان تکونی سیدة نساء المؤمنین اخرجه فی کنز العمال بالجمله سیادت
اهل بیت رسالت و عظم نفع انتساب نبوی رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم منصوص اخبار و
آثار صحیحه است و در این باب کتب ضخیمه تالیف یافته منها جواهر العقدین للسید علی السمهودی واحادیث
دیگر که در حث اهل بیت بر خشیت خدا و اتقاء و طاعت و قرب آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم
روز قیامت بتقوی وارد گشته منافی این روایات نیست زیرا که این خطاب بر عایت
مقام تخویف و حث بر عمل و حرص بر آنکه ایشان اول مردم در تقوی و طهارت و ورع باشند واقع
شده و در آن اشارت است بسوی ادخال نوعی از طمانینت بر ایشان و در هدایة السائل الی
ادلة المسائل کلامی متعلق باین باب در پیرایهٔ سوال و جواب ذکر کرده ایم و تراجمه و قصه هاء حسنین
و حروب اهل بیت را در کتاب حجج الکرامه فی آثار القیامه نوشته ایم فلیعول علیه وبالله التوفیق

امام المسلمین و آدم الائمة المطهرین المتوحد بالهمة العلیا المتوسد بالشهود والرضا مرکز دائرة

الوجود سر الواجد والموجود شخص العرفان عین الاعیان احدیة الجمع الوجودی

حقیقة الکلی للشهود فی کشف الامامة صاحب العلامة لغز الانشا ومضمون لا ابدا

ابو محمد زین العابدین ملقب بسجاد و ذو الثفنات ست رضی الله عنه ولادت شریف در
مدینه سکینه بایام جد وی علی بن ابی طالب قبل وفات او بدو سال دست بهم داد پنجم شعبان
روز پنجشنبه سنه ثمان وثلثین وقیل سنة ثلث وثلثین وکان اسمر اللون دقیقا قصیر القامة
مادر وی شاه زنان وقیل شهربانو دختر یزدجرد بن شهریار بن شیرویه بن پرویز بن هرمز بن کسری
نوشیروان بوده زمخشری در ربیع الابرار نقل کرده که صحابه چون در عهد خلیفه ثانی رضی الله عنه
بندیان فارس بمدینه آوردند سه دختر از اولاد یزدجرد در میان آن بودند عمرؓ گفت تا ایشان را
بفروشند علیؓ گفت با اولاد ملوک معامله سائر ناس نباید کرد عمرؓ گفت چه طور فروخته شوند گفت
ثمنی مقرر کرده شود هر که خواهد بآن ثمن بگیرد پس قیمت کرده شدند علیؓ هر سه را بگرفت یکی بعبد الله
بن عمر داد و دیگرے به پسر خود حسین و دیگری بمحمد بن ابی بکر از اولی سالم بن عبد الله متولد شد و
از ثانیه امام زین العابدین و از ثالثه قاسم بن محمد این هر سه تن پسران خاله یکدیگراند و پیش
ازین اهل مدینه سریه گرفتن عیب می دانستند تا این هر سه تن از سراری بوجود آمدند و تمام اهل
مدینه را در فقه و ورع فائق شدند از آن باز مردم را رغبت در سراری پیدا شد این حکایت را ابن
خلکان هم در وفیات الاعیان نقل کرده شیخ علامه عماد الدین ادریس حسینی حمزی در کنز الاخبار فی
معرفة السیر والاخبار در آخر کتاب در ذکر انساب عرب نوشته اما علی بن الحسین فلیس
للحسین عقب الا منه ویقال ان امه سندیة ویقال لها سلافة ویقال غزالة و
در عمدة الطالب از مبرد روایت کرده که منع کرده اند بسیاری از نسابین و مورخین بر آنکه مادر
زین العابدینؑ دختر یزدجرد باشد بلکه حق تعالی بسبب شرافت نسب رسول خدا صلی الله علیه و
آله وسلم او را محفوظ داشته از ولادت دختر مجوسے که بی انعقاد نکاح در تصرف در آمده باشد انتهی
گویم قول این جماعه که مبرد نقل کرده در معرض سقوط ست زیرا که هاجر مادر اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام
جد خیر البشر سریه بود و با در امام موسے کاظم ام ولد بود حمیده بربریه نام و مادر امام علی رضا ام ولد

بوده او را نامها ست اروی و سمانه و ام البنین و شقراء النوبیه و مادر امام محمد تقی
ام ولد بود نام وی خیزران ست و قیل ریحانه و قیل کانت من اهل ماریة قبطیة
و در کنز الاخبار گفته یقال لها اسکینة النوبیة و قیل المریسیه و مادر امام علی نقی ام ولد
بوده سمانه مغربیه نام و مادر حسن عسکری ام ولد بوده نام وی سوسن ست و قیل غیر ذلک و
علی نقی او را حدیثه نام کرده بود و مادر محمد مهدی صاحب الزمان شیعه ام ولد بود صیقل نام و
قیل سوسن و قیل نرجس و قیل غیر ذلک و هرگاه این امهات اولاد از دار الکفر به بلاد اسلام
در آمدند و مظهر خاندان رسالت و امامت شدند و الله اعلم حیث یجعل رسالته پس ترکیه امام همام
زین العابدین علیه السلام از اینکه مادر آنجناب دختر مجوسی باشد یعنی چه با آنکه آن دختر زاده
نوشیروان بود که حکومت اکثر گیتی داشت و خیلی عالی حسب بود و در بعض احادیث آمده
علیکم بالسراری فانهن مبارکات الارحام اخرجه الطبرانی فی الاوسط عن ابی
الدرداء و در روایت عقیلی آمده فانهن انجب الاولاد امام احمد و ابو یعلی از عبد الله بن
عمر آورده اند که انکحوا امهات الاولاد فانی اباهی بکم الامم یوم القیامة سیوطی در
کتاب الدراری فی ابناء السراری آورده که هشام بن عبد الملک مروانی زید بن علی را گفت
بمن رسیده که تو اراده خلافت داری حالانکه شایسته خلافت نیستی زیرا که مادر تو جاریه است
زید گفت اسمعیل بن ابراهیم ابن سریه بود و اسحق برادر وی ابن الحره اما حق تعالی از صلب
اسمعیل خیر البشر صلی الله علیه و آله و سلم را پیدا کرده و از صلب اسحق قردة و خنازیر بیرون آورده
انتهی یعنی بعض اولاد او بصورت بوزنه و خوک مسخ شده بودند حاصل مقصود آنکه اعتبار نسب
با آبا رست نه با امهات و در صحت شرافت حلت تصرف شرعی معتبر ست نه سیادت نسب مادران
و رذالت در سفاح و تصرف غیر مباح باشد نه در نکاح و تصرف مباح و حق ثابت آنست که همه
بنی آدم اند و آدم از خاک و فضیلت نزد خدا و قربت بمصطفی آنکر است ذات در تقوی و
طهارت ست و عربیت و عجمیت نسب و سلب و صهر را در ما نحن فیه هیچ دخل نیست و همگنان برابرند

سواء بسواء الا ما اختص به آل الرسول صلی الله علیه وآله وسلم من الاحکام الشرعیة
التی بیناها فی هدایة السائل ولنعم ما قیل بیت اعتبار شرف آدمیان از حسب است
بهر تحقیق نسب آدم وحوا کافی ست + آری نتائج طیب وطاهر ست وسابغ وصاف از برکات
طهارت محروم بلکه عاهر شهربانو در معرکه کربلا نبود پیش از آن وفات کرد نقش در طهران کوه
سهران ست وبالجمله جلائل صفات وعظائم سمات زین العابدین از آن برتر ست که بزبان قلم
وعنوان رقم احصا شان کرد آمامیه گویند شهادت وی بزهر بوده باشاره ولید بن عبد الملک بن
مروان ونحوه فی سبائک الذهب وتاریخ الخلفاء وابن جاد شد روز شنبه دوازدهم محرم وبروایتے
هیژدهم محرم سنه خمس وتسعین وقیل اربع وتسعین اتفاق افتاده رحمه الله تعالی رحمة واسعة زبیر بن
بکار گفته عمروی یوم الطف بست وسه سال بود وواقدی گفته تولد علی بن حسین در سنه ثلث و
ثلثین بوده پس عمر او روز طف بست وهشت سال باشد ووفاتش در سنه اربع وتسعین بعمر پنجاه
وهفت سال بوده ودر بقیع در قبریکه عمش امام حسن علیه السلام دفون گردیده سپرده شد و
بعده در همان قبر امام محمد باقر پسرش امام جعفر صادق مدفون گشتند فلله دره من قبر ما اکرمه و
اشرفه واعلی قدره عند الله تعالی ابن خلکان گفته هو احد الائمة الاثنی عشر ومن
سادات التابعین قال الزهری ما رأیت قرشیا افضل منه وامه سلافة بنت
یزدجرد آخر ملوک فارس وهی عمة ام یزید بن الولید الاموی المعروف بالناقص
وحکی ابن قتیبة فی کتاب المعارف ان ام زین العابدین تزوجها بعد ابیه زبید مولی
ابیه واعتق جاریة له وتزوجها فکتب الیه عبد الملک بن مروان یعیره بذلک فکتب
الیه زین العابدین لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة وقد اعتق رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم صفیة بنت حیی بن اخطب وتزوجها واعتق زید بن حارثة
وزوجه بنت عمته زینب بنت جحش وفضائله ومناقبه اکثر من ان تحصر انتهی وابنای
معقبین زین العابدین شش بودند امام محمد باقر وعبد الله باهر وایشان از بطن فاطمه بنت امام حسن

بودند و عمر اشرف و زید شهید و مادر این هر دو دختر مختار بن عبید ثقفی ست و حسین اصغر و مادرش
ام ولد بود و علی اصغر مادر وی نیز ام ولد بود و در رسالهٔ زبیدیه گفته وی رضی الله عنه پانزده پسر
داشت از هشت پسر عقب نمانده حسین و عبدالرحمن و محمد اصغر و قاسم و عیسی و سلیمان و عبیدالله اصغر
و داؤد و اینها لا ولد درگذشتند و نسب سادات واسطی بلگرامی و بارهه و بعض جاهاے دیگر
هندوستان و نسب سادات رسولدار که نیز واسطی الاصل اند بزید شهید می پیوندد و نسب سادات
بخاری قنوج و اُچه و ملتان و بعض سادات حوالی عظیم آباد و احمد آباد گجرات و خورجه و شکارپور
با امام زین العابدین می رسد تحریر سطور نیز از سادات بخاری قنوجی ست مناقب و فضائل
زین العابدین و اخلاف ایشان که اسلاف این بنده اند زیاده از ان ست که در حوصلهٔ استیفاء
دائرهٔ استقصا گنجد درینجا زیر ترجمهٔ هر واحد از آبای خود جزوے از کل و بوئی از گل ثبت می نماید
و بر ترتیب اصلاب ذکر هر یکی از ائمهٔ هدی و سادات اجداد اعلی می نویسد و لعل ذلک لا یخلو
عن فائدة تامة لاخلافنا و لمن شاء الله سبحانه و تعالی من المؤمنین المسلمین

الامام الهمام باقر العلوم شخص العلم و المعلوم ناطقة الوجود نسخة الموجود و ضرغام

آجام المعارف المنکشف بکل کاشف الحیاة الساریة فی المجاری النوریة البسیط
علی الدراری حقیقة الحقائق الظهوریة دقیقة الدقائق النوریة الفلک الجاری
فی اللجج الغامرة المحیط جلسه بالزبر الغائرة النبأ العظیم و الصراط المستقیم المستند
لکل ولی محمد باقر بن زین العابدین علی علیهما السلام مکنی بابی جعفر ابن خلکان
گفته و کان عالما سیدا کبیرا و انما قیل له الباقر لانه تبقر فی العلم ای توسع و التبقر
التوسع و فیه یقول الشاعر شعر یا باقر العلم لاهل التقی + و خیر من لبی علی
الاجبل + مولد او در مدینه روز سه شنبه ثالث صفر سنة سبع و خمسین بوده عمر او روز قتل جد وی
حسین علیه السلام سه سال بود مادرش ام عبدالله بنت حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب ست

در سیاکٔ الذہب گفتہ وکان معتدل القامۃ اسمر اللون ولم یظہر من اولاد الحسین
من علم الدین والسنن وعلم السیر وفنون الادب ما ظہر منہ انتہی
توفی فی شہر ربیع الاول سنۃ ثلاث عشرۃ ومائۃ وقیل فی الثالث والعشرین
من صفر سنۃ اربع عشرۃ وقیل سبع عشرۃ وقیل ثمان عشرۃ بالحمیمۃ ونقل
الی المدینۃ ودفن بالبقیع فی القبر الذی فیہ ابوہ وعم ابیہ الحسن بن علی
فی القبۃ التی فیہا قبر العباس کذا فی وفیات الاعیان ولہ من العمر ثمانیۃ و
خمسون سنۃ قیل مات بالسم فی زمن ابراہیم بن الولید پنج پسر بود و دختر داشت
جعفر صادق وعبد اللہ ومادر این ہردو ام فروہ است وابراہیم ومادرش ثقفیہ مکنی بام زید دختر
عبد اللہ بن عمر بن خطاب رضی اللہ عنہما بود وعبد اللہ مادرش ام حکیم یا ام زید بود وام حکیم دختر اسد بن
مغیرہ است وعلی مادرش ام ولد بود وعقب از جعفر صادقؑ باقی ماند واز دیگران مگر عبد اللہ کہ یک
پسر حمزہ نام داشت وحمزہ را یک دختر بود فاطمہ نام کہ مادر عمر بن یحیی بن حسین بن زید شہید باشد
محمد باقر در معرکہ کربلا چہار سال عمر داشت ومناقبہ کثیرۃ لا یسعہا مثل ہذا الموضع

الامام ابن الامام اسناد العالم وسند الوجود مرتقی العروج ومنتہی الصعود البحر المواج

الازلی السراج الوہاج الابدی ناقد خزائن المعارف والعلوم محتد العقول و
نہایۃ الفہوم معالم تعلیم الاسماء دلیل طرف السماء المکون الجامع الحقیقی
العروۃ الوثقی التدقیقی برزخ البرازخ وجامع الاضداد النور الالہی فی الہدایۃ
والارشاد جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی علیہم السلام نقل عنہ من
العلوم ما لم ینقل عن غیرہ وکان اماما فی الحدیث والسنۃ وکان من سادات
اہل البیت ولقب بالصادق لصدقہ فی مقالتہ ابن خلکان گفتہ فضلہ اشہر
من ان یذکر ولہ کلام فی صنعۃ الکیمیاء والزجر والفال وکان تلمیذہ ابو موسی

جابر بن حیان الصوفی الطرطوسی قد الف کتابا یشتمل علی الف ورقة یتضمن
رسائل جعفر الصادق وهی خمس مائة رسالة وکانت ولادته سنة
ثمانین للهجرة وهی سنة سیل الجحاف وقیل بل ولد یوم الثلثاء قبل
طلوع الشمس ثامن شهر رمضان سنة ثلث وثمانین وتوفی فی شوال سنة
ثمان واربعین ومائة بالمدینة ودفن بالبقیع فی قبر فیه ابوه محمد الباقر
وجده علی زین العابدین وعم جده الحسن بن علی رضی الله عنهم اجمعین
فلله دره من قبر ما اکرمه واشرفه وامه ام فروة بنت القاسم بن محمد بن
ابی بکر الصدیق رضی الله عنهم وحکی کشاجم فی کتاب المصاید والمطارد ان
جعفر سال ابا حنیفة رضی الله عنهما فقال ما تقول فی محرم کسر رباعیة ظبی
فقال یا ابن رسول الله ما اعلم ما فیه فقال له انت تتداهی ولا تعلم ان الظبی
لا یکون له رباعیة وهو ثنی ابدا گویم ابوحنیفه نعمان بن ثابت کوفی امام ائمه حنفی شاگرد
جعفر بود وشافعی شاگرد امام محمد شیبانی ست واحمد بن حنبل شاگرد شافعی وامام محمد شاگرد مالک بن
انس صاحب موطاست پس گویا هر چهار امام مذهب اهل سنت وجماعت در علوم شرعیه مستفید از
اهل بیت رسالت اند وازینجا سقوط طعن شیعه وامامیه که اهل سنت را منحرف از اهل بیت گویند
کما ینبغی ظاهر شد ولله الحمد در سبائک الذهب گفته وکان رضی الله عنه یقول لا یتم المعروف
الا بثلث تعجیله وستره وتصغیره ومناقبه کثیرة شهیرة توفی وله من العمر
ثمانیة وستون سنة وقیل انه مات مسموما فی زمن المنصور انتهی در رساله
زبیریه گفته مادر امام فروه اسما دختر عبدالرحمن بن ابی بکر بود ودو ماه در قائم غزالی خواهر شهربانو وجعفر صادق را
دو زن بود یکی فاطمه دختر حسین اثرم بن امام حسن از بطن وی اسمعیل متولد شده عبیدیین خود را از
اولاد همین اسمعیل گویند ولیکن جمعی از حفاظ حدیث ومورخین درین نسب طعن کرده اند وبعضی
تصحیح نموده در سبائک گفته هذا النسب قد طعن فیه طاعنون من النسابة وقدح فیه

له ای نسب العبیدیین ۱۲

بجماعة من اجلة العلماء والله اعلم بما هو الحق وكان لهم ملك ببلاد المغرب
ثم بمصر والشام روافض بقية وغيرها انتهى گوییم قوم بوہرہ گجرات وامیہ ایشان کہ مذہب
اسمعیلیہ دارند از بقایای این طائفہ ہستند لیکن امروز ملکی بدست ایشان نیست ودر رسالۂ دیگر
گفتہ اولاد جعفر صادق سیزدہ پسر وچہار دختر بود عبداللہ وحسن ومحمد اکبر ومحمد اصغر وعباس وعبیداللہ ومحسن
وعیسی واز پنج پسر عقب نماند موسی کاظم واسمعیل ومحمد دیباج ملقب بمامون واسحق موتمن وعلی
عریضی وعریض نام قریہ ایست در حوالی مدینہ کہ علی آنجا ساکن بود وعمر دراز یافت وحسن عسکری را
دریافت انتہی وبالجملہ مناقب جعفر بسیار ست وکتاب جفر وجامعہ منسوب باوست حال این
کتاب در تاریخ ابن خلدون شرح مذکور ست وما ہم در لقطة العجلان نوشتہ ایم

الہمام بن الہمام شجرة الطور وآیة النور والسر المستور یمین الامامة امین الشرف والکرامة

نور مصباح الارواح جلاء زجاجة الاشباح اکسیر فلزات العرفاء معیار
نقود الکرماء مرکز الائمة العلویة محور الافلاک المصطفویة ابو الائمة الکرام
موسی کاظم علیہ السلام بن جعفر الصادق رضی اللہ عنہ در سبائک الذہب گفتہ
ہو الامام الکبیر القدر الکثیر الخیر یقوم لیلہ ویصوم نہارہ کنیتہ ابو الحسن
وکان اسمر اللون وکانت لہ کرامات ظاہرة لا یسع مثل ہذا الموضع ذکرہا
رشید خلیفۂ عباسی او را گفت کہ شما خود را چہ قسم اقرب برسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم می گوئید
گفت اگر آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خطبہ بخانۂ شما کند اجابت نمائید یا نہ رشید گفت سبحان اللہ
باین خطبہ ونسبت فخر بر عرب وعجم کنم موسی گفت آنحضرت خطبہ بخانۂ ما نکند ونہ ما دختران خود را
بوی تزویج دادیم زیرا کہ وی پدر ماست ونیز بر حرم شما داخل نشود وبر حرم ما می تواند در آمد پس
اقرب ہستیم بوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از شما انتہی ابن خلکان در وفیات الاعیان نوشتہ
قال الخطیب فی تاریخ بغداد وکان موسی یدعی العبد الصالح من عبادتہ و

سرّ سرایات الوجود ظلّ الله الممدود المنطبع فی مرآت العرفان المنقطع من
زخارف الاکوان غواص بحر القدم محیط الفضل والکرم مقاصل سر الرسول
مهندس الارواح والعقول غایة الظهور والایجاد ابو جعفر محمد الجواد بن
علی الرضا بن موسی الکاظم علیهم السلام ابن خلکان گفته قدم الی بغداد وافدا
علی المعتصم ومعه امرأته ام الفضل بنت المامون فتوفی بها وحملت امرأته الی القصر
عمها المعتصم فجعلت مع الحرم وکان یروی مسندا عن ابائه الی علی بن ابی طالب
رضی الله عنه انه قال بعثنی رسول الله صلی الله علیه واله وسلم الی الیمن فقال
لی وهو یوصینی یا علی ما خاب من استخار ولا ندم من استشار یا علی علیک
بالدلجة فان الارض تطوی باللیل ما لا تطوی بالنهار یا علی اغد باسم الله
فان الله بارک لامتی فی بکورها وکان یقول من استفاد اخا فی الله فقد استفاد
بیتا فی الجنة وقال جعفر بن محمد بن مزید کنت ببغداد فقال لی محمد بن مندة بن
مهریز وهل لک ان ادخلک علی محمد بن علی الرضا فقلت نعم فادخلنی علیه
فسلمنا وجلسنا فقال حدیث رسول الله صلی الله علیه واله وسلم ان فاطمة
احصنت فرجها فحرم الله ذریتها علی النار قال ذلک خاص بالحسن والحسین
رضی الله عنهما وله حکایات واخبار کثیرة وکانت ولادته یوم الثلثاء خامس
شهر رمضان وقیل منتصفه سنة خمس وتسعین ومائة وتوفی یوم الثلثاء
لخمس خلون من ذی الحجة سنة عشرین ومائتین وقیل تسع عشرة ومائتین
ببغداد ودفن عند جده موسی بن جعفر رضی الله عنهم اجمعین فی مقابر قریش
وصلی علیه الواثق بن المعتصم انتهی کلامه در سیاحت گفته امام ولد وکنیه ابو
جعفر ولقبه الجواد وزوجه المامون ابنته ام الفضل وسیره الی المدینة
المنورة وتوفی ببغداد لان المعتصم استقدمه مع زوجته ام الفضل ان دفنته

و در رسالۂ زبدیہ گفتہ محمد بن علی رضا ملقب بہ تقی مادرش خیزران وقیل سکینہ نوبیہ بود از قبیلۂ ماریہ قبطیہ معتصم عباسی اورا بزہر کشت و در بغداد بروضۂ جد خود موسے کاظم مدفون گردید و دو زن داشت یکی ام الفضل دختر مامون دوم دخترے از اولاد عمار بن یاسر و سہ پسر و دو دختر داشت علی نقی و موسے مرقع و یحیے عقب اواز ہمین دو پسر علی و موسی باقی ماندہ و سلسلۂ نسب سادات رضویہ منتہی می شود بہ موسے مرقع انتہے

الداعی الی الحق امین اللہ علی الخلق لسان الصدق وباب السلم اصل

المعارف ومنبت العلم عین الایجاد والابداع انموذج اصول الاختراع بہجۃ الکونین وبہجۃ الدارین مفتاح خزائن الوجود حافظ مکامن الشہود طیار فضاء الصدق والصفا ابوالحسن علی الہادی بن محمد الجواد بن علی الرضا علیہم السلام وکان قد سعی بہ الی المتوکل وقیل ان فی منزلہ سلاحا وکتبا وغیرہا من شیعتہ واوہموہ انہ یطلب الامر لنفسہ فوجہ الیہ بعدۃ من الاتراک لیلا فہجموا علیہ منزلہ علی غفلۃ فوجدوہ وحدہ فی بیت مغلق وعلیہ مدرعۃ من شعر وعلی راسہ ملحفۃ من صوف وہو مستقبل القبلۃ یترنم بآیات من القرآن فی الوعد والوعید لیس بینہ وبین الارض بساط الا الرمل والحصی فاخذ علی الصورۃ التی وجد علیہا وحمل الی المتوکل فی جوف اللیل فمثل بین یدیہ والمتوکل یستعمل الشراب وفی یدہ کاس فلما راٰہ اعظمہ واجلسہ الی جانبہ و لم یکن فی منزلہ شئ مما قیل عنہ ولا حجۃ یتعلل علیہ بہا فناولہ المتوکل الکاس الذی فی یدہ فقال یا امیر المومنین ما خامر لحمی ودمی قط فاعفنی منہ فاعفاہ وقال انشدنی شعرا استحسنہ فقال انی لقلیل الروایۃ للشعر قال لا بد ان تنشدنی شیئا فتلا ہذہ الآیۃ کم ترکوا من جنات وعیون وزروع ومقام کریم ونعمۃ

كانوا فيها فاكهين كذلك واورثناها قوماً آخرين ثم انشده نظم باتوا على
قلل الاجبال تحرسهم + غلب الرجال فما اغنتهم القلل + واستنزلوا بعد عز عن
معاقلهم + فاودعوا حفراً يا بئس ما نزلوا + ناداهم صارخ من بعد ما قبروا
اين الاسرة والتيجان والحلل + اين الوجوه التي كانت منعمة + من دونها
تضرب الاستار والكلل + فافصح القبر عنهم حين ساءلهم + تلك الوجوه عليها
الدود يقتتل + قد طال ما اكلوا دهرا وما شربوا + فاصبحوا بعد طول الاكل
قد اكلوا + قال فاشفق منه من حضر على علي وظن ان بادرة تبدر اليه فبكى
المتوكل بكاء كثيرا حتى بلت دموعه لحيته وبكى من حضره ثم امر برفع الشراب
ثم قال يا ابا الحسن اعليك دين قال نعم اربعة آلاف دينار فامر بدفعها
اليه ورده الى منزله مكرما وكانت ولادته يوم الاحد ثالث عشر رجب و
قيل يوم عرفة سنة اربع وقيل ثلث عشرة ومائتين ولما كثرت السعاية في
حقه عند المتوكل احضره من المدينة وكان مولده بها واقره بسر من رأى وهي
تدعى بالعسكر لان المعتصم لما بناها انتقل اليها بعسكره فقيل لها العسكر ولهذا
قيل لابي الحسن المذكور العسكري لانه منسوب اليها واقام بها عشرين سنة
وتسعة اشهر وتوفي بها يوم الاثنين لخمس بقين من جمادى الآخرة وقيل
لاربع بقين منها وقيل في رابعها وقيل في ثالث رجب سنة اربع وخمسين و
مائتين ودفن في داره انتهى ما في ابن خلكان و قد نظم السيد غلام علي
آزاد هذه الحكاية في الدفتر الرابع من مظهر البركات اوله نظم واحد من
عصابة الخلفاء + خصم للائمة الكرماء + وآخره نظم رام ازدياد صحبة الامراء +
ناويا حسن خدمة الفقراء + وقال في السبائك وكان اسمر اللون ومناقبه كثيرة
توفي بسر من رأى وله من العمر اربعون سنة انتهى در رسالهٔ زبدیه گفته مادرش

سمانہ نام داشت در مدینۂ منورہ روز جمعہ پانزدہم ذیحجہ متولد شد متوکل یا معتمد او را زہر خورانیدہ
بکشت در سر من رای معروف بسامرہ مدفون ست شش پسر داشت حسن عسکری جعفر زکی
مادر حسن غزالہ یا حدیثہ نام دارد و حسن مثنی کہ پیش پدر بمرد و موسی و محمد و علی اما عقب او
جز از عسکری و زکی باقی نماند انتہی گویم وی امام دہم ست از ائمۂ اثنا عشر و بعد او امام
یازدہم نزد شیعہ حسن عسکری ست کہ در مدینہ سنہ دو صد و سی و دو ہجری متولد شدہ کنیت او
ابو محمد ست و لقب خالص ما بین سمرت و بیاض بود وفاتش در سنہ دو صد و شصت و یک
ہجری اتفاق افتاد در بست و ہشت سالگی درگذشت و بسامرہ مدفون گردید ابن خلکان گفتہ
احد الائمة الاثنی عشر علی اعتقاد الامامیة وهو والد المنتظر صاحب
السرداب ویعرف بالعسکری وابوه علی ایضا یعرف بهذه النسبة وکانت ولادته
یوم الخمیس فی بعض شهور سنة احدی وثلثین ومائتین وقیل سادس
شهر ربیع الاول وقیل الآخر سنة اثنتین وثلثین ومائتین وتوفی فی یوم الجمعة
وقیل الاربعاء لثمان لیال خلون من شهر ربیع الاول وقیل جمادی الاولی
سنة ستین ومائتین بسر من رأی ودفن بجنب قبر ابیه وهذه النسبة الی
سر من رأی ولما بناها المعتصم وانتقل الیها بعسکره قیل لها العسکر وانما نسب
الحسن الیها لان المتوکل اشخص اباه علیا الیها واقام بها عشرین سنة وتسعة
اشهر فنسب هو وولده الیها انتهی و امام دوازدہم نزد امامیہ پسر حسن عسکری
محمد مہدی ست عمر او نزد وفات پدر پنج سال بود وکان مربوع القامة حسن الوجه و
الشعر اقنی الانف صبیح الجبهة در سبائک الذہب گفتہ وزعم الشیعة انه غاب فی السرداب
بسر من رأی سنة مائتین واثنتین وستین وانه صاحب السیف القائم المنتظر
قبل قیام الساعة وله قبل قیامه غیبتان احدهما اطول من الاخری انتهی
گویم این زعم شیعہ البطل باطلات ست دلیلی ازین بر آن قائم نشدہ و آن سفت و باعث

ادله و براهین این طائفه را که بر وجود و غیبت و انتظار او در کتب مذهب خویش ذکر کرده‌اند
بحجج صحیحه و سنن صریحه استیصال نموده اند و قد ذکرنا طرفا من ذلک فی کتابنا کشف
الالتباس عما وسوس به الخناس و کتابنا حجج الکرامه فی آثار القیامه والذی
اتفق علیه العلماء ان المهدی هو القائم فی آخر الزمان عند قرب الساعة
الکبری و هو مقدمة من اشراطها العظمی و انه یملأ الارض عدلا و قسطا کما
ملئت جورا و ظلما و الاحادیث فیه و فی ظهوره اکثر من ان تحصی فی
هذا الموضع و قد الف فیه جماعة من اهل العلم رسائل شتی هی معروفة عند
کل من یعتنی بالشرائع و یعرف الوقائع و بالجمله این هر دو بزرگوار که حسن عسکری و محمد مهدی
باشند در اجداد و امجاد محرر سطور معدود نیند بلکه انشعاب نسل بعد از علی هادی که ملقب به علی نقی
بن محمد تقی ست از جعفر زکی شده و باین حساب مجموع ائمه اهل بیت که در اسلاف این
دور افتاده می در آیند ده امام کرام اند والحمد لله الذی اخرجنی من اصلاب هؤلاء
الائمة و ارحام تلک الامهات صفوة الامة و جعل اصلابهم و ارحامهن
مسلمات مومنات قانتات ثیبات و ابکارا و ابقی ذریة رسوله الکریم
فی نسلهم الی یوم القیامة علانیة و جهارا اللهم کما حسنت اسلافنا و اخلاقنا
فحسن اولادنا و اخلافنا انک علی ما تشاء قدیر و بالاجابة جدیر

زین المفاخر والبحر الزاخر سید السادة و مفخر القادة جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی

رحمهم الله تعالی رحمة واسعة

معروف بکذاب ست شیخ شرف الدین نسابه گفته جعفر در نسب کاذب نیست بلکه بواسطه طعن که
در حق امام محمد مهدی بن حسن عسکری کرده امامیه او را کذاب مشهور کردند حال آنکه دوست [illegible]
درین طعن صدیق ست زیرا که مهد و ثبت محمد ممدوح به دلیلی ثابت نشد و پس جعفر درین طعن [illegible]

صادق ومخالف اوکا ذہب باشد در رسالۂ زیدیہ گفتہ اولاد او سہ گونہ است یکی از عبد اللہ وعبید اللہ وعبد العزیز وابراہیم وحسن ومحسن ومحمد واحمد وموسے ونسابین را در عقب ایشان اختلاف ست دوم عباس وعیسی واحمد واسحاق وایشان باتفاق نسابین معقب نیستند سوم علی اشقر کہ سید نقبای بغداد بود واسمعیل کہ نیز در بغداد بود ویحیی کہ از حجاز بدار السلام آمد وطاہر وہارون وادریس وعقب جعفر از ہمین شش پسر باقی ماندہ چنانکہ در عمدۃ الطالب ذکر کردہ است

سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی

ایشان را سہ پسر بودند عبد اللہ وجعفر واسمعیل ودر عقب جعفر اختلاف ست ولقب علی مختار بود

سید عبد اللہ بن علی اشقر

او را یک پسر بود سید محمد نام تمام نسل او از وی ست وخاندان او در بغداد مشہور با کابر بودہ ونقابت مشہد کاظمین تعلق ہمین سید محمد داشت

سید محمد بن سید عبد اللہ رح

او را پنج پسر بود ابو القاسم ویحیی وعلی وعیسے ومحمود وعقب وی از ایشان باقی ماندہ ودر مقابر قریش بغداد مدفون اند

سید احمد بن سید محمد مذکور

او را یک پسر بود کہ از وی عقب ماندہ سید محمد نام اول کسیکہ از بغداد برخاستہ سکونت بلدۂ بخارا گزید سید محمد ست بعدہ چہار پشت او در بخارا اقامت نمودند واللہ اعلم

سید محمد بن سید احمد

او را یک پسر بود کہ از وی عقب ماندہ سید جعفر بخارے

سید جعفر بن سید محمد

او را یک پسر بود سید علی مؤید بخاری واو را نسل از سید جلال اعظم گلسرخ باستے ماند

سید علی مؤید بن سید جعفر

پسرش سید جلال اعظم بخاری نام دارد اول کسیکه از بخارا برآمده سکونت ملتان و اچه اختیار کرد سید جلال ست ـ

سید جلال اعظم بن سید علی موید

نخستین از بخارا برآمده در ملتان بخانقاه شیخ الاسلام بهاؤالدین زکریا اقامت گزید و کان ذلك فی سنة ست مائة و ثلثین و خمس و بعد چندی از خدمت شیخ مرخص گشته رخت اقامت در بهکر انداخت و با زهره خاتون دختر سید بدرالدین بن سید صدرالدین خطیب بهکر عقد نکاح بست بعده از بهکر برخاسته در اچه ساکن شد مقبرهٔ او در انجاست نام اصلی او حسین ست و کنیت ابو عبد الله و لقب سید جلال اعظم گل سرخ و مولد بخارا عقب او چهار پسر اند علی و جعفر مادر این هر دو دختر پادشاه بخارا بود علی همراه پدر در ملک سند ماند و جعفر به بخارا برگشت اولاد او آنجاست و سید محمد غوث مادرش بی بی زهره مذکوره است و سید احمد کبیر مادرش بی بی فاطمه دختر دیگر سید بدرالدین مذکور بود عقب علی از یک پسر سید بهاؤالدین حلیم ست و ایشان بسادات بهائی مشهور اند ـ

سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ

و این همان سید احمد کبیر اند که عوام و جهلهٔ مسلمانان هند گاو نذر برای ایشان ذبح می کنند و این ذبیحه شرعا حرام ست نظام در تفسیر نیشاپوری گفته قال العلماء لوان مسلما ذبح ذبیحة وقصد بها التقرب الی غیر الله صار مرتدا و ذبیحته ذبیحة مرتد انتهی سید احمد کبیر را دو پسر بود یکی سید جلال الدین مخدوم جهانیان جهان گشت از بطن بی بی خوند خاتون دختر سید محمد معروف بسید و بن سید بدرالدین بهکری دوم سید صدرالدین محمد راجو قتال اولاد سید راجو در بهکر نیست ـ

سید ابو عبد الله جلال الدین قطب عالم

معروف بمخدوم جهانیان جهان گشت بن سید احمد کبیر رحمهما الله تعالی ولادتش شب برات

در سنه هفت صد و هفت هجری بوده و در تاریخ فرشته نوشته پدرش در هفت سالگی او را نزد شیخ
جمال خجندی که از مریدان شیخ بهاؤ الدین زکریا بود برده بدست بوس او مشرف ساخت شیخ
جمال گفت تو آن پسرے که خاندان خود را تا قیامت منور دارے سید جلال الدین عالمی متبحر بود
در علوم عقلی و نقلی مشقت بسیار کشیده و مقید بآن نبود که مرید یک کس شود و بجای دیگر رجوع
نماید می گفت جمیع مشائخ و فضلا را باید دید و از هر کدام نصیبے و فیضے باید ربود و از پدر خود خرقهٔ
خلافت یافت و بجانب مکه و مدینه و مصر و شام و بیت المقدس و روم و عراقین و خراسان و
بلخ و بخارا سفر نمود و چندین حج کرد از انجمله شش حج اکبر نمود و در مدینهٔ منوره سلطان العلما
استاذ المحدثین شیخ عفیف الدین شافعی را دریافت و مدت دو سال بخدمت وی مانده
نسخهٔ عوارف و غیره پیش او گذرانید گویند عفیف الدین خرقه از شیخ رشید الدین ابو القاسم محمود صوفی
پوشیده بود و وی از شیخ الشیوخ شهاب الدین عمر سهروردی یافته و همچنین در اثنای سفر بصحبت
شیخ حمید الدین محمود حسینی سمرقندی رسیده از وی خرقه و فیض ربوده و نیز از شیخ محمد بن ابراهیم
نساجی رومی و از شیخ نظام الدین ابو العطا بخاری گرفته بود گویند سید جلال الدین در اثنائے
سیر و سلوک سے صد و چند اهل کمال را دریافته و از همگنان فیض کلی نصیب گشت الی قوله و
کمالات و حالات وی در کتاب قطبی بشرح و بسط تمام مرقوم شده الی قوله چون بزیارت
سرور کائنات سرفراز گشته گفت السلام علیک یا جدی آواز شنید و علیک السلام
یا ولدی و پس ازان سفر برگشته چون باچه رسید در هفتاد و هفت سالگی مریض شده روز بروز
ضعیف می شد تا روز عید قربان بعد ازادای دوگانه ازین جهان بجهان جاودانی انتقال
نموده و در همان بلده مدفون گشت انتهی ملخصاً در ملفوظ ایشان نوشته که نعمتهای باطنی و
اجازت خرقه از بست مشائخ یافته اند منجمله آنها یکے سید احمد کبیر والد ایشان هستند دیگر سید
بهاء الدین عم ایشان و شیخ رکن الدین ابو الفتح و سید اوحد الدین و شیخ قوام الدین و شیخ
نصیر الدین چراغ دهلوی و شیخ عبد الله یافعی مکی و شیخ عبد الله مطرے و شیخ ابو اسحق گازرونی

و شیخ نجم الدین اصفهانی و شیخ نجم الدین کبری الی غیر ذلک من العلماء والمشائخ در هنگام سیاحت
دنیا و کثرت اساتذه و شیوخ معروف شدند مخدوم جهانیان جهان گشت احوال تفصیلی
ایشان در کتب سیر صوفیه مسطور است و در صحائف تواریخ مذکور مثل اخبار الاخیار و تاریخ فرشته
وجز آن و شهرت ایشان مستغنی است از ذکر فضائل و مناقب عوام بلکه خواص اهل هند
می گویند که آثار شریفه نبوی و سنگ نقش پای مصطفوی که در دهلی است آورده ایشان است
لکن روایتی از سلف صحیح نزد محدثین بدان ثابت نشده که در خورد اعتماد و اعتبار باشد و در
حدیثی نیامده که نقش پای مبارک بر سنگی چسپیده باشد اما صوفیه که قومی خوش عقیده صاف دل
نیک گمان بهر کس و ناکس اند در اثبات این قسم چیزها بجد اند والله اعلم وفات سید
جلال الدین دهم ذی الحجه سنه هفتصد و هشتاد و پنج گردیده منکوحات ایشان سه زن بودند و
اولاد سه پسر اول سید ناصر الدین محمود مادرش دختر سید محمد غوث بود دوم سید عبدالله مادرش
دختر سادات دهلی بود سوم سید محمد اکبر مادرش دختر سلطان روم بود سید عبدالله لاولد مرد
و اولاد سید محمد اکبر در روم مانده و اولاد سید ناصر الدین در هند و سند است و اگرچه ولادت ایشان
در اوچه عمل ملتان بوده اما مشهور به بخاری هستند نسبت با صل وطن خود و این نسبت بسیار خوب است
زیرا که محمد بن اسمعیل بخاری صاحب جامع صحیح که امیر المومنین بود در علم حدیث از بخارا برخاسته
اگرچه وی عجمی الاصل و ایشان عربی المحتد هستند **شعر**

فی الجمله نسبتی بتو کافی بود مرا　　　بلبل همین که قافیه گل شود بس است

فائده کتب انساب در بیان نسب مخدوم جهانیان جهان گشت گونه مختلف
واقع شده در تذکرة السادات بعد از جعفر زکی ملقب به کذاب سه پدر ذکر کرده یعنی
جعفر بن محمود بن احمد بن عبدالله بن علی اشقر و در تنقیح الانساب چهار پدر ذکر کرده یعنی
جعفر بن محمد بن محمود بن احمد بن عبدالله و در انوار العارفین دو پدر ذکر نموده یعنی
جعفر بن محمود بن احمد بن عبدالله و در رساله زبدیه جاتی دو پدر گفته یعنی جعفر بن

محمود بن احمد بن عبد الله و در جاے دیگر چهار پدر نوشته جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن محمود بن عبد الله و در خزانهٔ جلالی سه پدر گفته یعنے جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن عبد الله و آئین بدان ماند که در نسب نبوی بعد از عدنان اختلاف است و در بیتا
رسالهٔ فرع نامی مطابق روایات رسالهٔ زبدیه که نزد سادات بخاری ست و اسامی
جد منقول شده آمده نوشته شده ولکن این اختلاف اگر نسخ صحیحه بهم رسند مندفع
می تواند شد و در تاریخ فرشته بذکر سید جلال بخاری جد مخدوم جهانیان گفت
وے این سید علی بن جعفر بن محمد بن احمد بن محمود بن عبد الله نبیرهٔ علی اشقر بن جعفر
بن علی هادی ست و باین حساب چهار پدری شود و این مطابق رسالهٔ زبدیه است
والله اعلم ترجمهٔ حافلهٔ حضرت مخدوم در کتاب تقصار نیز بعد از این ثبت نموده شد فارجع الیه

سید ناصر الدین محمود بن سید

جلال الدین بخاری مخدوم جهانیان جهان گشت سرزان در جبال افغان در آورده و حکم
اخرج منکما الکثیر الطیب که در دعای نبوی بحق فاطمه علیها السلام وارد است اولاد کثیر
ازانها روزی روزگار ایشان شد لیست وے فرزند بهم رسید بلکه بجده پسر و دختران از جمله
پنج پسر بقطب مشهور شدند یکے شیخ حامد کبیر دوم سید علم الدین سوم سید شهاب الدین چهارم سید
اسمعیل پنجم سید فضل الله و نام بعض فرزندان این است سید برهان الدین سید علاؤ الدین
عرف بندگے شیخ الاسلام قبر وی در بلدهٔ قنوج متصل محله راجگیر است مادرش سعادت خاتون
دختر سادات دهلویه بود و سید شرف الدین و سید نظام الدین و دی لاولد مرد مادرش دختر
بقال بود و بادشاه دهلی چند سربه بایشان از کوشک خاص بخشیده بود و ازوی هم اولاد شده
اینها مشهور بسادات کوشکی هستند و اولاد برهان الدین در گجرات است از نسل وے دختر ملک احمد
کهوکر زمیندار گجرات و مزارش بر فاصلهٔ سه کروه از احمدآباد واقع شده و همانجا اولاد وے
سکونت دارد و محرر سطور چون در سنه ۱۲۰۰ هجری وارد احمدآباد گجرات گردیده بزیارت مزارات این

بزرگواران سعادت اندوز گشت و اولاد ایشان را در یافت مساجد و خانقاه و غیره قباب قبور
هنوز برقرارست و آولاد سید شرف الدین در نواح اچه که قریه از سرزمین ملتان ست سکونت
دارد و منجمله دختران سید محمود یکی بی بی تاج الملک بود دیگر سعادت بی بی هرو و بی بی فغات در عقد
نکاح سید معز الدین بن سید علاء الدین رسولدار در آمدند مادر ایشان بی بی تنکنی دختر سلطان
حسین لنگاه بود اولاد سید حامد کبیر در هند باقی ماند

سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود

بجای پدر سجاده نشین شد دو پسر و یک دختر داشت سید بهاء الدین و وی لاولد بمرد و سید
رکن الدین ابوالفتح و سی بی بی مریم مادرش سی بی بی خوند دختر سید شمس الدین بن سید محمد غوث بود

سید رکن الدین ابوالفتح بن سید حامد

مسند نشین چار بالش سیادت مشیخت بود هنگامهٔ افاده و استفاضه گرم داشت چهار پسر و سه
دختر یادگار خود گذاشت سید جلال ثالث و سید محمود که اولادش در اچه عمل ملتان ست و سید
ابوالقاسم مادرش بی بی همنی دختر بادشاه ثمثه بود و سید محمد معروف بکیمیا نظر مادرش مراد خاتون
دختر ملک داؤد خان بن میر علے لنگاه بود و بوبو جو مادرش بی بی میمونه از سادات دهلی ست
و بی بی تاج الملک که در حبالهٔ نکاح سید عماد الدین بن سید حاجی بن سید حسین بن سید
علاء الدین رسولدار درآمد مادرش بی بی دوی دختر سید دولت بن سید شمس الدین بن سید
محمد غوث بود و بی بی جنت خاتون رحمهم الله تعالی و ایاهن جمیعا

سید جلال ثالث بن سید رکن الدین ابوالفتح

وی سجاده نشین پدر بزرگوار بود و اول کسیکه از اچه عمل ملتان برخاسته نزول بدهلی کرد او
و وجه نقل مکان مخالفت باهمی اخوان بود بهلول شاه لودهی بادشاه دهلی بیعت ارادت
بسید جلال ثالث داشت ایشان را از ملتان بدهلی آورد و سرکار قنوج را در تیول و اقطاع
ایشان بخشید باین رهگذر حضرت ایشان از دهلی قدوم بقنوج جاگیر خود آوردند و از ان باز

این بلده مسکن اخلاف ایشان گردید سید جلال چهار پسر داشت یکی سید علی دوم سید راجو سوم سید شعیب چهارم سید جعفر اولاد سید جعفر در سکهه پور مضاف نصر پور صوبهٔ ٹھٹھه سکونت دارد و آن اولاد بقیه در قنوج و محلات او مزار شریف سید جلال در قنوج ست یزاد و یتبرك به و بر قبر ایشان گنبدی رفیع و قبهٔ منیع ساخته اند که هنوز باقی ست کتبهٔ قبهٔ مذکور این ست نظم

این سدهٔ بدیع که از چرخ برتر ست — وین طاق بی نظیر که با زیب و زیور ست
گشته بنا بعهد همایون حسین شاه — کافاق از جمال کمالش منور ست
تعمیر کرد شاه هری خان فتح جنگ — کاندر زمان جهان همه او را مسخر ست
هشتاد و یک و هشت صد از هجرت نبی — تاریخ ثبت گشته ز ماه پیمبر ست

عوام این قبه را روضهٔ مخدوم جهانیان جهان گشت می خوانند و این غلط ست زیرا که مزار سید جلال ثالث ست نه مزار سید جلال الدین بخاری و این هری خان بانی روضهٔ مذکوره صوبهٔ قنوج بود از طرف سلطان حسین بن شاه ابراهیم شرقی بادشاه جونپور در وقت او سلطنت هندوستان منقسم بود بر شرق و غرب بعده بزمان سکندر لودی سلطنت جونپور شامل سلطنت دهلی گردید و دونشد یکی شد ان الارض لله یورثها من یشاء بعد مدت دراز این قبه رو بانحطاط آورد سید عباس علی قنوجی شیعی مذهب بتعمیر وی پرداخت و تاریخ این بنای ثانی چنین گفت نظم

این روضهٔ اطهر و منور — ثالث لقب و جلال حیدر — تعمیر شه هری چو بنمود
هشتاد و یک و هشت صد بود — کز زلزله زمین شکسته — تعمیر دگر شکست بسته
عباس علی یکی از اولاد — خلف صدق ست و آل سجاد — سنه دو صد و نه و یک هزار ست
از هجر رسول نامدار ست

غرضکه زائد از چهار صد سال کامل این بلده مسکن و موطن سادات بخاریست و هر چند نظم هر دو تاریخ کما ینبغی نیست و نا واقفی از علم شعر گفته باشد لکن مفید سنه تعمیر و زمان سید موصوف ست و هو المراد فی هذا المرصاد

سید راجو شہید بن سید جلال ثالث

وی بجای پدر سجاده نشین سرکار قنوج بود دوازده پسر داشت سید جلال رابع و سید تاج الدین
که لاولد در گذشت و سید علاؤ الدین مادرش ام ولد بود و سید نعمت و سید کھوان و اولاد این
هر دو در حاجی پور و بینا پور ضلع عظیم آباد پٹنه سکونت اختیار کردند و سید احمد و سید برهان در
گجرات رفته رحل اقامت انداختند نسل ایشان همانجاست و سید محمد و سید علی در طفولیت بمردند
و سید درویش و سید بولاقی مفقود الخبر گردیدند۔

سید جلال رابع بن سید راجو شهید

بعد پدر سجاده نشین گردید و تبرکات مخدوم جهانیان را که در قنوج بود متولی بالاستحقاق گشت
برادرش سید علاؤ الدین بخصومت برخاسته آن اشیا را از وی بستاند و خود را سجاده نشین خاندان
سادات گردانید سید جلال رابع از کمال علو همت آثار پرستی را ترک داد و بحق پرستی گرائید

ے تو تا کی گور مردان را پرستی ÷ بگرد کار مردان گرد رستی ÷ و از محله شیخانه که مسکن قدیم
بود برخاسته بمحله شیخ پوره توطن گرفت تا حال اخلاف ایشان در همین محله سکونت پذیر مانده
سید رحمه الله تعالی را چهار پسر بودند سید تاج الدین و سید مبارک و سید کمال الدین و سید
جمال الدین و دو دختر یکے فاطمه بی بی دوم چند مور بی بی و سید برا املاک قدیمه خود که از پدر بزرگوار
بحصه رسیده بود تصرف داشت و مستغنی بود از طلب وجوه معاش

سید تاج الدین بن سید جلال الدین رابع

ایشان را نیز چهار فرزند بودند سید کبیر و سید فیض الله و سید راجو و سید حامد و حامد لاولد بمرد

سید کبیر بن سید تاج الدین

عقب ایشان از چهار پسر باقی ماند سید علی اصغر عرف اچھی سید اسمعیل سید علی اکبر سید عبد الله

سید علی اصغر بن سید کبیر

چهار فرزند داشت سید سلطان سید کرم علی سید محمد علی سید لطف علے

سید لطف علی بن سید اچھی

ایشان را سه پسر بودند سید عزیز الله سید غلام علی سید بهکاری وری لا ولد بمرد و غلام علی را یک دختر بود که در نکاح سید سیف الدین بن سید عبد الوہاب بخاری رفت

سید عزیز الله بن سید لطف علی

او را دو پسر و یک دختر بود سید لطف الله و سید ہدایت علی و او لیا بی بی دعقد او با سید برکت الله بن سید کمال بن سید پہاڑ بخاری صورت بست مادرش بی بی سکے دختر سید جعفر بن سید بدہا بن سید الہ دیہ بخاری احمد پوری ست و نا در سید ہدایت علی از نسوان حیدر آباد دکن بود و وی لا ولد ہمانجا بگذشت و مخاطب بود بسید ہدایت علی خان دلیر جنگ و سید لطف الله ہم در حیدر آباد نزد برادر اقامت گزین بود تا آنکه ہمانجا انتقال فرمود

سید لطف الله بن سید عزیز الله

ایشان را یک پسر و یک دختر بود سید اولاد علی خان و بی بی بشارت که در حباله نکاح سید شیر علی بن سید کرم علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھے رفت مادرش بی بی فرح دختر سید یار علی بلهور نسبت بلهور قصبه الیست ده کروہے قنوج چندے از سادات در انجا متوطن اند و مذہب شیعه دارند غالباً رواج تشیع در سادات بخاری قنوج از زمان سید علی اصغر بن سید کبیر آمده سید لطف الله ہم متشیع بود و برادرش ہدایت علی نیز ـ

سید اولاد علی خان انور جنگ بہادر

بن سید لطف الله صدر محرر سطور ست و بسیادت صحیحه و شرافت آبائیه و امارت عالیه مشهور در حیدر آباد دکن در سرکار نواب شمس الامرا بہادر مرحوم داماد نواب نظام علی خان بہادر صوبه دکن اقتدار تمام بہم رسانید و بخطاب انور جنگ بہادر ممتاز شد قلعه گهن پوره در جاگیر داشت و درین قریب زمان پسرش سید علی صاحب سلمه الله تعالی از حیدر آباد بکاتب حروف نوشتند که انور جنگ بہادر یکے از امرای سرکار نظام الملک والی حیدر آباد دکن بود و از اقربای

امیر کبیر نواب ابو الفتح خان شمس الامرا بهادر مرحوم و تعلقهٔ پنج لک روپیه و جمعیت هزار سوار
و پیاده داشتند و موضع من جمله وسل کیتره و بیل کهره وغیره جاگیر خاص ایشان بود و حمید
عزیز الله خان جد امجد انور جنگ بهادر از نسل سید جلال بخاری برادر عم زاد امیر کبیر مذکور اند و
امیر کبیر از اقارب نظام الملک آصف جاه بهادر و سر آمد امرای دولت آصفیه است که بستم
شوال سنه ۱۲[illegible] هجری بعمر نود سال انتقال نمود و فرزندان شان بجاسے پدر رعو و قابض و متصرف
ملک و اقطاع خود هستند انتهی کلامه گویم جد امجد این بنده مذهب شیعی داشت دو بار از حیدر آباد
بقنوج آمد در هر نوبت فرزندی متولد گردید یک پسر و یک دختر گذاشت سید اولاد حسن نجار سے
قنوجی و بی بی منولن که نکاح او با سید پناه علی بن سید امام بخش بن سید ابو زید علی شد و یک
پسر و دو دختر زائید سید حسین علی مرحوم و دختران لبا دات موهان و علی پور چوره که متصل کالپی است
منسوب شدند خطبهٔ سید اولاد حسن با دختر سید پیر علی بن سید قطب الدین بخاری قرار یافته بود
اما بوجه تشیع پذیرا نکرد و دختر منشی محمد عوض ساکن بانس بریلی را در عقد خود در آورد و مادر این پسر
و دختر مهرو بی بی وزیرن دختر سید الطاف علی عرف نیچی میان بهکرے صفی پورے بود
مذهب شیعه داشت نجانا الله عن سیئات انفسنا و سیئات اعمالنا **فائده** درین نزدیکی میر عظیم الدین
صاحب ۲۴ محرم سنه [illegible] هجری بمیر اسد علی صاحب حیدر آبادی نوشته اند که آنچه از احوال انور جنگ بهادر
استفسار فرموده اید صورتش اینست که انتقال نواب صاحب موصوف در عهد سکندر جاه شده بنده
در آنوقت نوجوان بود هفده هیجده سال عمر داشت نواب صاحب در روضهٔ میر مومن ولیا قدس سره
مدفون شده اند ابو الخیر خان تیغ جنگ اول از سرکار نواب نظام علی خان بهادر مع جمله جمعیت
تنخواه می یافتند و قتیکه شادی ابو الفتح نواب شمس الامرا مرحوم خلف تیغ جنگ بهادر با خواهر نواب
نظام علی خان شد معرفت امجد الملک در عوض تنخواه ملک پنجاه و دو لک روپیه عنایت شد وطن اصلی
نواب شمس الامرا شکوه آباد است ایشان را زوجهٔ اول بهوجی صاحبه از اقربای اهل وطن بود و ند اینقدر
معلوم است که انور جنگ بهادر از خویشاوندان بی بی صاحبه هستند شمس الامرا بعد از حصول ملک

چند اشخاص را از نواب نظام علی خان بہادر خطاب دہانید تد منجملہ آن سیکے ہیبسر اولاد علی خان اند ایشان را نیز خطاب نواب انور جنگ بہادر حاصل شدہ و ہم علاقہ پنج لک روپیہ مرحمت گردید و باسیکے از قرابت داران بھوجی صاحب کتخدا شدند و در شمار رشتہ داران آمدند وچند مواضع در جاگیر یافتند و با والد بندہ و قبلہ گاہ آنجناب کہ ما ہمہ نمکخوار یک سرکاریم دوستدار بودند محلسرای شان برابر محلسرائے شمس الامراء بہادر بود ملحق مسجد مغل خان کوتوال شہر بعد انتقال انور جنگ بہادر خانہ و جملہ سامان شان ضبط شد درینجا لاولد مردند مگر در وطن اصلی خود کہ شہر قنوج ست از برادری خود اہل وعیال داشتہ اند لکن کسے از انجا درینجا نیامد در مکان انور جنگ بہادر تا یکمدت قبیلہا نماند سپس منہدم گردیدہ در باغ و جلوخانہ رشید الدین خان مغفور شامل گشت دریافت حال مواضع جاگیر انور جنگ بہادر از دفتر کہنہ اسیر کبیر ممکن ست این دفتر در علاقہ نواب بشیر الدولہ بہادر ست از انجا این حال بالتفصیل دریافت باید فرمود آنچہ معلوم اینجانب بود نوشتہ آمد فقط

سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ بہادر مرحوم

والد ماجد محرر سطور عفا اللہ عنہ مہر سپہر ولایت کبری کوکب دری اوج ہدایت عظمی امام اہل سنت وجماعت علامۂ ذو بلاغت و براعت سلالۂ اہل بیت مبرا از کیت و ذیت الشاہد لا رباب الشہود والحجۃ علی ذوی الجحود معرف حدود الحقائق الربانیہ ومنوع اجناس العالم النورانیۃ عنقاء قاف الکرم القائم فوق مرقاۃ الہمم وعاء الامامۃ محیط الامانۃ راس الموحدین وسید المتبعین خادم الکتاب العزیز والسنۃ المطہرۃ ومجد ومرقبائل السادۃ المکرمۃ المحترمۃ قطب رحی الوجود ومرکز دائرۃ الشہود کمال النشاۃ ومنشاء الکمال جمال الجمع ومجمع الجمال المحاذی للمرآۃ المصطفویۃ

والمتحقق بالاسرار المرتضویة الاسم الاعظم الالهی الحاوی للنشأة الغیر المتناهی
ولادت باسعادت او در سنه یک هزار و دو صد هجری بوده در آغاز حال اکتساب فنون لغت
فارسیه در وطن و نواح وے نمودند و اوائل کتب دینیه را بحلقهٔ درس بقیة السلف خیر الخلف
شیخ عبد الباسط قنوجی قدس الله سره که از اعاظم فضلا و مشائخ این بلدهٔ قدیمه بودند حاصل فرمودند
و مؤلفات استاد خود را در همان زمان طلب علم برای خود بدست خویش انتساخ نمودند چون عمر
بشعور آمد بجاذبهٔ مزید شوق کسب علوم در بعض بلاد مشرقیه مثل لکهنؤ وغیره رسیده تلمذ بمولوی
محمد نور و میرزا حسن علی محدث و دیگر اهل علم و فضل کردند و در فضائل رسمی از مبانی و معانی
شأنی عالی بهم رسانیدند ناگاه ذوق تحصیل علوم کتاب و سنت دامن دل گرفت در سنه ۱۲۳۲ هجری
بدار العلم دهلی شتافتند و بخدمت شاه رفیع الدین بن شاه ولی الله محدث دهلوی زانوی استفاده
ته کرده کتب حدیث و تفسیر را مسلسل گذرانیدند و اکثر مؤلفات استاد بدست خویش نوشتند که
هنوز در کتابخانه موجود است و سند و اجازت بعض کتب سنت و دعوات و وظائف ماثورات
از عمدة المفسرین و خاتم المحدثین شاه عبد العزیز دهلوی فرا گرفتند درینجا نهال استعداد حضرت ایشان
بتربیت این بزرگواران سر بفلک کشید و قوت علمیه و عملیه را نشو و نمائی عجیبی روزے گردید
مذهب تشیع در نظر حق بین باطل وا نمود و مشرب اهل سنت و جماعت جلوهٔ صواب کرد و در رد
بدعات این طائفه رسائل نوشتند و عمائر بسیار از جنس امام باڑه جات و منصهای تعزیه و
جز آن با خاک برابر ساختند و در بدل آن بعمران مساجد و مدارس پرداختند درین میان سید
احمد بریلوی کمر بجهاد بسته با جماعهٔ از علما و صلحا سفر غزو کردند جناب ایشان نیز بیعت جهاد
بر دست سید صاحب موصوف نموده در چند غزوه شریک بسیر و سفر ماندند و حق جهاد در
راه خدا مؤدی ساختند با اجازت و خلافت بوطن آمدند و جمع کثیر و جم غفیر را از اهل اسلام و سکنهٔ بلاد
مختلفه و نواح قنوج باعانت غازیان و امداد حاجیان و تقویت مجاهدان ببذل النفوس و ال
بزد و انتقال سید احمد صاحب از مقام پنجتار یوسف زئی پانزدهم ذی حجه سنه ۱۲۴۶ هجری مکتوبی

بایشان نوشتند بلفظ دری انیست سیادت مآب مناقب اکتساب نقابت انتساب سلمہ اللہ
تعالی انچه از مصر فیست غود در تبلیغ احکام رب العالمین مرقوم نموده بودند موجب فرحت
بسیار گردید جزاکم الله خیرالجزا و بر هر یکے از مومنین مخلصین خصوصاً علمای اعلام و مشائخ
ذوی الاحترام لازم ست که احکام حضرت جوادرا بر بندگان و سے شائع و ذائع گردانند
و بر راه مستقیم که موجب حصول رضای رب کریم ست مستعد و مضبوط سازند و اینجانب از
دعوت اہل سوات و بنیر وغیره اضلاع این طرف فارغ شده برای پیش نمودن مقدمہ
ازالۂ کفر و فساد به پنجاب رسیده است انشاء الله تعالی عنقریب ابواب نصرت و فتح بر مجاہدین ابرار
مفتوح خواہد شد انتہی ملخصاً لیکن از انجا که در حکم تقدیر تمشیت امر جہاد مقدر نشده بود و بعد
رسیدن عساکر جہاد در پنجاب آن جمعیت پریشان شد سید احمد موصوف با یاران و جماعۂ
مجاہدان دران معرکه جرعۂ شہادت چشیدند و علما و صلحای آن جنود و ملائک وفود مثل جبرئیل
مولانا محمد اسمعیل بن شاه عبدالغنی بن شاه ولی الله محدث دہلوی وغیره در آب تیغ افاغنۂ
ناہنجار و کفار نگونسار غوطه زده سر از چشمۂ کوثر و سلسبیل بر آوردند و تفرقۂ عظیم در جماعۂ مسلمین
راه یافت و ہر یکے بنا بر شہادت بانی مبانی این ہدایت بجای خود یا شکست و نشست
جناب ایشان نیز قدم اقامت بوطن مالوف قنوج افشردند و بتعلیم اصحاب و تلقین احباب مشغول
گردیدند حق تعالی قبول خاص و عام بخشید و در نظر مردم بسے موقر و مکرم و مجید و معظم گردانید و در
مواعظ و نصائح ایشان برکت نمایان ارزانی داشت تا آنکه طالبان بسیار از فروغ چہرۂ
ایمانی چراغ دل افروختند و آلاست و اقمشۂ ضلالت را تا آنجا که دسترس شد پاک بسوختند
والله یختص برحمته من یشاء و چنانکه اقوال و افعال ایشان متوثر آمد ہمچنان بلکه زیاده بر آن
تالیفات دینیه کارکرد و عالمی بمطالعۂ آن از ضیق ضلالت بفضاے ہدایت رسید ذالك
فضل الله یوتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم در مزاج تقاوت امتزاج تشرع
و اتباع سنت سنیه و تقیید با آثار و اخبار نبویه بغایت قصوے بود ہرگز روا داراودنی عدول

از جادهٔ شریعت حقه بحق خود و همگنان نمی‌روند و همواره همت بلند نهمت بتعدیل قسطاس ملت
می‌گماشتند از عادات و مراسم اهل عجم و طرائق اشراک و بدع ایشان بخاطر شریف
استنکاف تمام بود و در ارشاد عباد و اصلاح فساد و احکام احکام دین و تایید شرع
مبین اهتمام تام و مع ذلک حق تعالی در دلهای عامه و خاصه از طرف ایشان هیبتی عظیم
بخشیده بود و علمای سوء در مقابلهٔ ایشان تاب مقاومت و مکالمت بر روی حق نمی‌آوردند تا
بعامه چه رسد امرا باهم از ایشان ترسی بخاطر بود و جز انقیاد در گفتگو چاره کار نداشتند
حق تعالی شمائل زیبا و حسن صورت را با طهارت سیرت و سریرت برای ایشان جمع نموده بود و جاهت
ظاهری با صدق باطنی فراهم داشتند کرامات و خوارق عادت هم بسیار از ایشان بوجود
آمده از انجمله آنکه یک بار با درتودهٔ آتش فرو رفت و اثری از نار پیدا نیامد دیگر بستانی را
برای مصلی پسندیدند بعد چندی همانجا عیدگاه مسلمانان شد دیگر مسجد جامع قنوج که از عمری
دراز ویران افتاده بود و بدست تصرف هنود نابهبود بود برای وی دعا کردند بعد وفات ایشان
جمعه دران قائم گردید بنای این مسجد بعهد سلطان ابراهیم شرقی در سنه هفت صد بوده و
ترمیم تعمیرش در ۱۲۹۲ هجری بعهد طفولیت ما گردیده امروز نماز جمعه همین جا گزارده می‌شود والحمد
تخمیناً ده هزار کس از عامهٔ هنود و اهل اسلام از نصیحت و اندرز ایشان مهتدی شده باشند
املاک پدری و متروکهٔ او را که در وطن و حیدرآباد دکن بود بیک قلم ترک کردند بوجه آنکه مکتسب پدر شبهتی بست
بحکم وفی السماء رزقکم وما توعدون تمام عمر بتوکل گذرانیدند و نوکری امیری نکردند حکام
وقت خدمت افتا و صدر الصدوری می‌دادند قبول نمودند نظم شاه ما را ده منت نهد ما
رازق ما رزق بی منت دهد ما وهمچنین از مریدان و معتقدان چیزی از نذر و نیاز نستاندند
معهذا خیلی نفیس مزاج خوش طعام پاکیزه لباس عالی مکان رفیع الشان بودند و این حال
بدان ماند که شاه عبدالعزیز دهلوی در بستان المحدثین بذیل ذکر امام مالک بن انس نوشته اند
که امام مالک بسیار خوش لباس بود و جامهای عدن که شهری ست در یمن و ثیاب آنجا بغایت

تفنن و بیش قیمت می باشند می پوشید و جامهاے مصر و خراسان قسم اول استعمال می کردند
غالباً لباس ایشان سفید بود و اکثر اوقات عطر جدید می مالیدند و می فرمودند دوست میدارم کسے
را که حق تعالی او را نعمت و ثروت داده باشد و اثر آن برو ظاهر نشود زیرا که کتمان نعمت
نوعی از کفران نعمت است انتہی همچنین توجه ایشان در نفاست ملبوس و لطافت مطعوم و
تطهیر ثیاب و تنوع ماکولات و مشروبات و طهارت منکوحات بمقتضاے اظهار نعمت الٰہی و
نفاست ذاتی و طهارت فطری بسیار بود حلق راس اقتدا بعلی کرم الله وجهه می کردند و
عمامه و دستار و جامه همه غالباً سفید بر وضع عرب و طریقهٔ مسنون می داشتند و عصا و تیغ و کمان
و تفنگ و تیر و جز آن از سلاح نگاه می داشتند و ملازم بودند بر تلاوت قرآن مجید و اوراد
ماثوره و وعظ روز جمعه و کتابت کتب دین از فقه و حدیث و تفسیر و جز آن و در صلابت
اتباع سنت نظیر ابن عمر بودند سیماے شریف تفسیر کریمۂ لا یخافون فی الله لومة لائم
بود و بسیار دیار و معابد کفار است که بدست ایشان منهدم شد و بسیا مساجد و مدارس است که
بهمین همت ایشان آبادان گردید یک بار بحسب استبداد جمعی از دوستان عزیمت حیدرآباد
کردند اما در کالپی رسیده معلوم شد که در مالوه و دکن قحط افتاده ناچار باز سبب بقنوج آمدند و
ازین جهت سبب خشک سالی عبرت گرفتند و فرمودند دنیا بنهر طالوت می ماند غرفه ازان حلال است
زیاده حرام نظم درین دیار که شاهے بهر گدا بخشند * غنیمت است که ما را همین بیا بخشند * بار دیگر
یاران مصر شدند که خدمتے از حکام وقت که مفت بمساجت می دهند بگیرند جواب این بیت فرو خواندند
ع کرا دماغ که از کوی یار برخیزد * نشسته ایم که از ما غبار برخیزد * آخر همچنان شد که تا آخر حیات
جز آستانهٔ حق سر تواضع پیش احدی فرو نیاوردند درینجا پایۂ تقوی و دینداری ایشان را
میتوان سنجید که تا کجا رفیع و عالی است و بهمین وجه جمله خویش و اقارب خود را که شیعه مذهب بودند
ترک کلی نمودند و قطع قرابت کردند قال الله تعالی لا تجد قوما یؤمنون بالله والیوم الآخر
یوادون من حاد الله ورسوله ولو کانوا آباءهم او ابناءهم او اخوانهم او عشیرتهم

الآیه و ہمان سررشتہ بحمدہ تعالی الی الیوم در اخلاف ایشان جاری و ساری و طالبیت و دیگر
قربت و قرابت با امامیہ و اہل بدع بسیار بنیاد آنجا میر معتمد الدولہ نائب اودہ و حکیم واجد علی خان
سوہانی ہرچند خواہان شدند کہ دختران مارا بگیرید رضا ندادند و عقد شرعی بخانہ مفتی محمد عوض بریلوی
شیخ عثمانی کہ از علمای کاملین و مشائخ واصلین و عرفاء عاملین بود بجا آوردند و این مفتی اول
کسی ہستند کہ با برطانیہ لوای جہاد برافراشتند و بماخذ چوکیداری برا فراشتند و آنرا جزیہ گرفتن از مسلمانان
دانستند اگرچہ در انجام کاری پیش نرفت و بالجملہ ذات قدسی صفات ایشان مصداق این
کریمہ بود و اٰتینٰہ فی الدنیا حسنۃ و انہ فی الاٰخرۃ لمن الصالحین جوہر فہم و ذکای ایشان
بس عالی افتادہ بود و در غوامض علوم بسرعت ہرچہ تمامتر می رسیدند و عویصات مسائل را
بآسانی حل می کردند در دست ایشان طی کتابت بود و در سرعت تحریر ید بیضا می نمودند و
باآنکہ قلم خط رکیک و باریک بود سوادش بسیار خوب و بہتر از خط جلی در خواندن می آید امروز
مجلدات بسیار قلمی ایشان موجود است مثل تفسیر فتح العزیز و تحفۂ اثنا عشریہ و نور الانوار و
مجالس الابرار و طریقۂ محمدیہ وجز آن از رسائل بسیار در قنوج بزمانہ ایشان حافظ قرآن نبود
در رمضان بغرض سماعت فرقان در تراویح سفر کانپور یا فرخ آباد یا نواح
آنجا می کردند امروز بتاثیر دعاے ایشان حفاظ بسیار درین بلدہ بہم رسیدہ اند
در مسئلۂ حقہ کشی ہم فتوای صاحب مجالس الابرار و علمای بخارا بود و می فرمودند نار اللہ الموقدۃ
التی تطلع علی الافئدۃ اگرچہ درین باب نزد این بندہ حق بقاعدہ اصول فقہ عدم حرمت
او ست کسی پرسید کہ قبول نماز را کدام علامت ہم ہست فرمودند آری حق تعالی می فرماید ان
الصلوۃ تنہی عن الفحشاء والمنکر پس ہرکہ نماز می گزارد و نماز او را از فحشا و منکر باز می دارد
نماز وی مقبول ہمان کس است والا نمازش مردود باشد بالجملہ مزاجی با تمکین و طبعی با وقار و زبانی
شیرین و خلقی بس عظیم داشتند و در ظرافت طبع و حضور جواب و جودت ذہن مستثنی می زیستند
عبداللہ شاہ تنجبر فی نزیل بنارس کہ مردی آزاد منش و دیندار بود نزد ایشان آمدہ و مہمانی او باوی

گوشت با دوغ خوردند از صباح آن دردی در شکم عارض شد هر چند معالجه رفت سود نداشت
مقدمهٔ سرسام شد و علاج مخالف آمد **نظم** از قضا سرکنگبین صفرا فزود + روغن بادام خشکی
می نمود + با یک اسبوع درین حالت پر ملالت بسر رفت اما نماز پنجگانه استاده می گزاردند
گاهی برای نوافل رواتب شاید نشسته باشند پیش از احتضار بحضار محفل ارشاد کردند که آنچه
بر ما از تبلیغ احکام دین واجب بود بشما بی افراط و تفریط رسانیدیم و ذمهٔ خود فارغ کردیم و تا
توانستیم عمر خود درین کار اتباعاً السنة السید المختار بسر بردیم اکنون پیش خالق کائنات می بریم
و شرمنده می رویم زیرا که هیچ کاری درخورد قبولش از دست ما نیامده تکیه بر فضل اوست که
سزاوار عدل نیستیم بعد این حرف بیهوشی غالب شد بعد ساعتی که افاقهٔ قلیلی دست بهم داد
کاغذ و قرطاس طلبیدند مگر ارادهٔ نوشتن وصیتی یا نصیحتی داشته باشند حضار این طلب را حمل بر
حالت احتضار کرده خاموش ماندند می خواستند که سخن گویند زبان از تلخی و گرفتگی در دهان نمی گردید
تا آنکه بابها از وقت نماز پرسیدند هنگام چاشت بود گفتند در صلوة ظهر فی العجلة درنگی است
باز چند مرتبه همین حرف پرسیدند آخر گفتند می دانیم که وقت نیاید و ما برویم مهمان شد که فرمودند
و قریب وقت نماز ظهر داعی اجل را لبیک اجابت گفتند بجوار قدس و رحمت الهی خرامیدند و انجمن
روحانیان برافروختند غفر الله لنا ولهم **نظم** سبکروان زخم آسمان برآمده اند + براستی چو خدنگ
از کمان برآمده اند + و این واقعه روز پنجشنبه سنه یک هزار و دو صد و پنجاه و سه رو داده انا لله
و انا الیه راجعون تاریخ انتقال شریف از کلمات حدیث شریف این جمله یافته اند
مات بنجیبه (سنه ۱۲۵۳ه) در متروکه جز کتاب خانه چیزی از اسباب دنیا و متاع این سپنجی سرا نگذاشتند
و زیاده از هفت روز زحمت مرگ هم نکشیدند **نظم** توره از کثرت اسباب بر خود تنگ می داری
سبکروحان چو بوی گل فرو بستند محملها + مزار فائض الانوار در محلهٔ شیخ پوره من محلات قنوج متصل
دولتخانه در باغ واقع است گور خام ساده فارغ از بدع معمولهٔ هند بلکه تمام عجم و عرب مثل قبه و روضه
و تخصیص مرقد و احداث احاطه و حظیره و پختگی منصه و پوشش ردا و غیره بوده است **نظم**

بغیر سبزه نپوشد کسے مزار مرا * که قبر پوش غریبان همین گیاه بس است * بعد وفات شریف
بلده قنوج خصوصا و قریب احوال حوالی چراغ گردید و اهل بلده و جمیع اعزه و احبه و روز و شب
ماتمه بزرگ رو داد **نظم** زین ماتم عظیم بود بر بسیط خاک * گیسوی شام باز و
گریبان صبح چاک * بالجمله مخلّد باقیات صالحات ایشان که موجب ذکر جمیل و ثنای جلیل
و حیات دائمی می تواند شد کتابخانه دینی است متعلق علوم تفسیر و حدیث و آنچه بدان می ماند و اصفا
مؤلفه معقولیان و افکار رد مقلده یونانیان و دیگر تالیف عزیزه در رد شرک و بدعت ما بین
مطول و مختصر در زبان عربی و فارسی و ریخته و اسامی آنها این است الاختصاص ببیان الحدود
والقصاص در لغت عرب تقویة الیقین برد المشرکین در لغت فرس نور الوفا من مرآة الصفا
در فقه راه جنت شرح چهل حدیث نبوی در نظم فارسی بر وزن مثنوی معنوی رساله در معنی کلمه توحید
قوتی فی رد التعزیه رساله در بیان ما اهل به لغیر الله در رد میانجی یار علی ترجمه اردوی حبل المتین
القول المستبین فی حقوق الخلق اجمعین رساله در بیان آداب وعظ و تذکیر رساله در بیان
جمعیت و انواع و حقائق آن هدایت المؤمنین در رد تعزیه راه سنت منظوم ریخته رساله در منع
افروختن چراغان بر قبور و جز آن و بعضی زین رسائل ناتمام مانده و بعضی در حیص بیص تقلب
ادوار مفقود گردیده غرضکه فضائل و مناقب جناب ایشان بنا بر شهرت تامه و قبول عامه
مستغنی از بیان است مختصر از ترجمه شریف در کتاب اتحاف النبلاء هم ذکر کرده ایم ان شئت
فراجعه علامه نبیل مولانا محمد اسمعیل شهید و مولوی عبد الحی مرحوم و مولوی خرم علی بلهوری معاصر
ایشان بودند و باهم طریقه محبت سلوک و مرعی بود امروز همگنان بخاک آسودند گویا که ہے
درین جهان فانی قدم نگذاشته اند **نظم** افسوس ولا که غمگساران رفتند * بی سایه بر نشان
گلعذاران رفتند * چون بوی گل آمدند بر باد سوار * در خاک چو قطرهای باران رفتند.
آمدیم بآنکه عقب جناب ایشان دو پسر و سه دختر بود احمد حسن و این بنده مسمی بصدیق حسن
و فاطمه و مریم و محمدی اول لا ولد بمرد ترجمه او که مهین برادر من است در اتحاف النبلا ذکر یافته

همچنین فاطمه یک دختر گذاشت امة الله و مریم لا ولد انتقال نمود محمدی که با حامد حسین بن محمد حسن
بن مفتی محمد عوض بریلوی منسوب است تا تحریر این نامه با سه دختر ساره و عائشه و آمنه بقید
حیات موجود است و آمنة الله دختر فاطمه بی بی که پدرش عزیز حسین بن شریف حسین مفتی
فرخ آباد است در حباله عقد محمد عمر بن شیخ خیر الدین انصاری ساکن رامپور منهیاران نواسه
خرد مدار المهام محمد جمال الدین خان صاحب بهادر نائب ریاست بهوپال در آمده از وی
فی الحال دو پسر و دو دختر موجود است عالیه و انور محمد فاروق و محمد توفیق او تعالی در معاش و
معاد این پس ماندگان برکت دهد شعر موت التقی حیوة لا انقطاع لها + قد مات
قوم وهم في الناس احياء +

صدیق حسن بن سید اولاد حسن قنوجی رحمه الله تعالی

حسینی نسب بخاری اصل بریلوی مولد قنوجی موطن سنی مذهب محمدی مشرب نقشبندی طریقه
نوزدهم جمادی الاولی سنه یک هزار و دو صد و چهل و هشت هجری از لاهوت به ناسوت آمد و
از عدم بوجود رسید روز یک شنبه قریب یک پاس روز بر آمده لباس هستی پوشید پنج ساله بود که
سایه عاطفت پدر از سرش برگرفتند نظم گرنه قضا بود که باهم رویم + می رسد آن وقت که
باهم رویم + با برادر کلان سید احمد حسن مرحوم و همشیره خواهر در کنار مادر پرورش یافت و بحد شعور
از برادر و دیگر اکابر نواح قنوج و دهلی کتب درسیه خوانده بحکم فامشوا في مناكبها وكلوا من رزقه
بجستجوی آب و دانه سیزدهم رجب ۱۲۷۰ھ عزیمت بهوپال نمود و غره رمضان سنه مذکور بخدمت
منشی گری بالان خاص نواب سکندر بیگم صاحبه مرحومه مختار ریاست مامور شد و بعد چند
ماه نائب مناب میر دبیر ریاست گردید و خلعت عهده یافت و بسعایت بعض مردم برطرف
شده هجدهم محرم سنه ۱۲۷۳ هجری از بهوپال برآمده بوجه علالت طبع دو اسبوع در هوشنگ آباد
گذرانید نظم ما گذشتیم ز بهوپال تو دل شاد نشین + قفل بر در مزن و خار بدیوار مبند + و از آنجا
شانزدهم ربیع الاول سال مذکور بقنوج واصل شد و از قنوج عود به کانپور کرد و در پنجاه و دوازدهم

شوال سنه مسطوره هنگامهٔ برگشتگی فوج انگلسیه برپا گشت این فتنه خیلی سر افراشت و هیچ دور و نزدیک را بی زحمت نگذاشت وکان ماکان یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید از کانپور باراده انتها بقنوج برگشت و بعد فرو شدن حدت آتش این غدر دهم ذیقعده ۱۲۷۳ هجری براه کانپور و فتح پور و مرزاپور آمد و از انجا حسب الطلب سرکار موصوفه سوم محرم ۱۲۷۵ هجری محمل سفر براه جبل پور در حین فصل برشکال بصوب بهوپال بربست و بست و چهارم صفر سال مذکور نزیل بهوپال گردید نزول همان بود و حکم برگشتن از بلده بطرق دیگر همان نداهم که این بار کدام وقتدار انصاف دشمن سعایت کرده بهر حال این ارتحال را فال خیر آل انگاشته و توسّل از جانب جان آفرین رزق بخش انگاشته فی الحال با دل درد آرمیده و جان زحمت طرفین کشیده نوزدهم ربیع الاول سال مذکور بر آمد و نطاق سفر بسوی ٹونک بربست ؎ چه خوش بردی دل تنگ مادری واکرد ؎ خدا دراز کند عمر زخم کاری ما ؛ یازدهم ربیع الآخر ۱۲۷۵ هجری نزیل ٹونک شد وزیر الدوله امیر الملک محمد وزیر خان بهادر رئیس آن ملک نواسی نخواسته بسابقهٔ معرفت خاندان ملازم گرفت هشت ماه دران خارستان پر وحشت در حیص بیص اقامت و رحیل بگذشت درین اثنا که عزم مراجعت بوطن بود و تحریکی از رئیسهٔ بهوپال بطلب این بنده رسید بحکم العود احمد بستم ذیحجه ۱۲۷۵ هجری از ٹونک بر آمده دهم محرم ۱۲۷۶ هجری وارد بهوپال شده و ابتدای عمر سروچ را ملاحظه کرد و از غرهٔ صفر سنه صدر باز تعلق با این ریاست درست شد ازان زمان تا این وقت که ۱۲۸۹ هجریست نزیل بهوپال و قرین هرگونه اقبال ست سنه ۱۲۷۳ هجری زمانیکه این بنده در قنوج بود بماه رجب قریب صبح صادق محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم را بخواب دید که در صحن خانهٔ او بر فرش سریر جالس اند و زیر سریر آب صاف جاری ست و روبروی آنجناب تودهٔ انار شیرین چیده و پس پشت عمارتی مدور شبیه حمامات بوده کسی مرا گفت که آنحضرت نشسته اند رفتم و تسلیم کردم جواب سلام یافتم و بگوشهٔ سریر جا گرفتم از جا برخاسته بخنی فرمودند که خوب بساعت نیامدی مگر در جواب آن حرف عرض کردم نظم من و این رتبه از کجا لیکن

مور پرورده سلیمان ست ✤ و دانهٔ انار از ان توده بمن داد و تند رود گرفتم درین میان هیولی
بمن رو نمود از گوشه جای آواز حزین بگوش خورد چه می شنوم که کسی ابیات بر وزن مثنوی
می خواند این مصرع بیاد و ماند مصرع فتنه کم اندر مدینه می شود ✤ و درین وقت صورت
مدینهٔ طیبه هم بنظر آمد کوچهایش تنگ و دیوارهایش خام از گل و خشت دیدم و آثار کهنگی بر
بلده مشاهده نمودم و کوشک و برزن خاموش افتاده در همین حالت آوازی دیگر از طرف
دیگر برخاسته چنانکه کسی غزل می خوانده باشد از ان هم یک مصرع بیاد ماند مصرع ما به آتشیم
ضعف بدل بست ✤ بعد بیداری ازین خواب گریه مستولی شد و در دل برودت یافتم و بر
نسیان مصاریع مسموعه حسرت خوردم ؎ سحر کرشمهٔ وصلش بخواب می دیدم ✤ زهی مراتب
خوابی که به ز بیداری ست ✤ تاویل خواب چنین بخاطر رسید که دو دانهٔ انار عبارت از حصول
حج مکه و زیارت مدینه باشد و مصراع اول تلویح بر آفاتست مدینه و مصراع ثانی تصریح بکم همتی ست
که در تادیهٔ فریضهٔ حج عذر بیهمتی و عدم تهیهٔ زاد و راحله با این همه شوق درونی حائل شده است
این معنی بخیال آمد و برزبان قال این بیت حسب حال بگذشت ؎ از گدایان توام
شاه بفرما مددی ✤ که چو مرغان حرم در حرمت جا گیرم ✤ الحمد لله تعالی که بعد مدتی در سنه ۱۲۸۵ هجری
تعبیر این منام بکام آمد و بسعادت تادیهٔ حج و زیارت نبویه مستسعد گردیدم بعده در بهوپال قبل از
نکاح در خواب دیدم که در مسجدی نماز مغرب گزارده بگورستان که ملحق اوست برای فاتحه بر
اموات رفته ام ناگاه تا یکی شب نمایان شد بر قبری رسیدم قبر بشگافت و بزرگی جوان عمر
برخاسته بنشست در خاطرم گذشت که ایشان والد ماجد ان اند فرمودند ای برادر کاری
کنی که در آخرت بکار آید ازین حرف ترسیدم و گفتم که آن کدام کار است که ناگهان بیدار شدم
چون در حال خود جستجو کردم دریافتم که بعض مردم جوان مزاج غیر متقی پیش من می آیند شاید
این صحبت بگناهی کشد ترک دوستی کردم و عقد نکاح بستم همچنین در ایام صغر سن بارها بخواب
می دیدم که می پرم و در جهازی نشسته ام تعبیر چنین رفت که سفرها پیش آید منجمله آن سفر حج بود

و درهم و دریای شور و عمارت مکه در منام مشاهده کردم چون بحرمین شریفین رسیدیم همین
بلد حرام را بهمان صفت مرئی خود بلا تفاوت یافتیم دیگر در خواب اکثر اوقات چنان نشان
می افتاد که راه می روم و درهم و دینار صره صره افتاده است آنرا چیده بجیب خود می کنم
انجام این منامها ان شد که زر خطیر بتقدیر قدیر بر وجه حلال حاصل شد و از مسکنت بدولت
رسیدم و از فقر بغنا رسیدم و بسیار منامات ست که چون فلق صبح در بیداری تاویل آن بلا تخلف
افتاد بالجمله والد ماجد مرحوم را باین ننگ پدر میان جمله اولاد خود محبتی خاص بود و ادعیه بسیار
برای این خاکسار میکردند و علم و دولت مرا با صحت دین و حسن اسلام از ته دل بجناب کبریا التجا
می فرمودند مگر همه آرزوی شان باجابت رسیده که حق تعالی این ناچیز را از علوم کتاب و سنت
بهرهٔ وافی و از دولت و حکومت حصهٔ کافی بخشید و جز آستانهٔ فیض کاشانهٔ خود که جز وی پناهی
و ما منی دیگر نیست بدر دیگری نبرد و از خوشامد و اظهار حاجت پیش ابنای زمان حفاظت
داشت و بنای نفس و آزادگی مزاج برگزیده و صبر و قناعت و تحمل و عفو و رضا بقضا شیوه ام
گردانید و متحمل بار احسان احدی جز خود نگردانید ؎ بی نیازی همتی دارد [illegible]
ما هم از دست رد خود چنیرها بخشیده ایم ٭ و منجمله معاصران بتخصیص تدوین احکام سنت سنیه
و خدمت قرآن کریم و بالخصوص آلهیه مزیت نمایان و عزت فراوان ارزانی داشت و از [illegible]
و لبق لیق علمای زمان و طامات و شطحیات مشایخ دوران و تعصب زمرهٔ فقهای مقلدین
و ظاهریت بحت جهلهٔ محدثین برکنار گردانید و روش اتباع کتاب عزیز و سنت مطهره و تتبع
اقوال سلف امت و ائمهٔ ملت و خوض در آیات و احادیث و تصحیح اعتقاد موافق صرایح قرآن
و حدیث ساخت پس بس گو کسی ناخوش دارد یا شادمان شود کار دو بار دنیا و آخرت با خداست
نه با زید و عمرو اصل اصول اجتناب از انواع اشراک و بدع و تحلی بتوحید و صوالح اعمال ست
لا غیر تا کرا توفیق این معنی رفیق سازند نه گوئی که نامه نگار درین باره کاغذ خود را ستوده و
در دیگران بچشم ازدراء نگریسته حاشا [illegible] عن ذلک بلکه هرچه گفته و نوشته تحدیث بنعمت خالق

و تعریف حقوق رازق ست و اما بنعمة ربك فحدث ورنه من کجا و این رتبه کجا و نعم ما قیل

نظم گاه خلش غرور باشد ما را * گر نامن عجز می ترا شد ما را * ما هیچ نئیم در دو عالم هستی

هر لحظه بصورتی تراشد ما را * نعمتهای باری تعالی بیش از انست که از همچو من ممکن حادث

سر انجام پذیر دان تعدوا نعمة الله لا تحصوها اول نعمت او آنست که در نسل سید المرسلین

گردانید دوم آنکه از اصلاب ائمهٔ هدی و ارحام امهات با صدق و صفا بیرون آورد سوم آنکه

در هر قرن عزت ظاهری از علم و دولت بخشید تا آنکه دختران سلاطین درین خاندان بکرات

و مرات از عهد امام زین العابدین تا این زمان بنکاح آمد چنانکه از ما سبق ظاهر است چهارم

آنکه علم دین و مذهب اهل سنت و جماعت بخشید پنجم آنکه در علم و رزق بر بسیاری از خلق تفضیل

داد ششم آنکه اولاد صالح روزی گردانید الی غیر ذالک مما لا یحاط به ولا یحصی نظم

هر جا که از بلندی و پستی سخن رود * از آسمان بلند تر از خاک کمتریم * نهم ماه جمادی الاولی سنه

دوازده صد و هفتاد و هفت هجری برادر مرحوم در بروده ملک گجرات در سفر حج بجوار رحمت

الهی انتقال فرمود ـــــ زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم * همین دانم که

گوش از دوست پیغامی شنید اینجا * حزین از پای ره پیما بسی سرگشتگی دیدم * سر شوریده

بر بالین آسایش رسید اینجا * غرضکه بعد نزول این بلده در ۱۲۸۰ هجری بست و پنجم شعبان بعد

انتقال برادر کلان مرحوم عقد نکاح با زکیه بیگم دختر کلان مدار المهام محمد جمال الدین خان بهادر مرحوم

نائب ریاست که نسب ایشان به ابوبکر صدیق رضی الله عنه می رسد اتفاق افتاد و مهر

فاطمی مقرر شد درین جلسه تشریح جمیع اهالی و موالی و ادانی و اعالی این شهر حاضر بودند چند سنت

صحیحه امری مکروه هم بمیان نه آمد تا برسوم بدعت چه رسد و خود و الدین اجداد اهل من متولی نکاح شده

اکنون از بطن آن عفیفه حاجبه حرم محترم و زائرهٔ مدینهٔ منوره دو پسر و یک دختر موجود اند نور الحسن

طیب و علی حسن طاهر و صفیه و خواهر او که حفصه باشد در ایام رضاعت در گذشت داغ مرگ او

بر دل و جگر ست ـــ تا طفل من از جهان برون بست رحیل * ز دمر دم دیده جا را خود

نیل + بر خاک فتاد طفل بشکم آری + حق ست که الجنس مع الجنس یمیل + ولادت طیب روز
چهارشنبه بیست و یکم رجب سنه ۱۲۸۰ هجری وقت صبح صادق و ولادت طاهر چهارم ربیع الآخر روز
دوشنبه وقت نیم شب سنه ۱۲۸۱ هجری و ولادت صفیه بیست و هفتم ربیع الاول سنه ۱۲۸۲ هجری وقت
نصف لیل و ولادت حفصه مرحومه خواهر او بیست و چهارم ذی الحجه سنه ۱۲۸۳ هجری روز جمعه بعد نماز جمعه
شد و بیست و هفت روز زنده مانده بیست و یکم ذی الحجه روز چهارشنبه وقت عصر برحمت حق پیوست
و ختنه نور الحسن بیست و پنجم شوال سنه ۱۲۸۳ هجری و ختنه علی حسن ششم ذیقعده سنه صادر روز جمعه
بعد عصر اتفاق افتاد و میان تولد صفیه و علی حسن حملی ساقط شد و تسمیه الله نور الحسن سیزدهم ذی الحجه
سنه ۱۲۸۱ هجری روز جمعه وقت اشراق بر موتی محل نواب سکندر بیگم صاحبه رئیسه بهوپال بحضور
اعیان و ارکان ریاست و تسمیه الله علی حسن بر محل نواب شاهجهان بیگم صاحبه والیه ریاست
بحضور اکابر علمای بلده سنه ۱۲۸۵ هجری صورت بست مولوی علی عباس ادیب چریاکوٹی در تاریخ
ولادت صفیه این ابیات گفته اند ؎ اعطی الاله صدیقی الصافی الخلد + بنتا
مکرمة فاقت علی الولد + ان رمت تاریخ هاتی البنت صافیة + فهاك ما
شئت من حرف ومن عدد + واضربه فی تسعة قد قاربت عشرا + واثنتین مع
عشر فی ما بلغت زد + واطرح الی ما استطعت ضعف اربعة + وخذ من الباقی
شطرا منه واعتمد + واضرب له مال مال الکعب فی عشر + تظفر بما رمت من
تاریخها انجد + و تاریخ تطهیر طاهر ختنه علی حسن ست ترجمه این بنده شرمنده که تعلق بمرتبه
علم و فضل دارد در حطه بذکر الصحاح الستة و اتحاف النبلاء و جز آن با تعداد مؤلفات بترتیب
حروف هجا مذکور ست اینجا جای تفصیل او نیست این قدر که گفته شد برای آن بود که فرزندان
سعادت گزین فضیلت آگین همان باشند که در کار خیر بسر راه و روش آبا و مماشاة کنند الولد
الحر یقتدی باباته الغر و در امور ناجائز تقلید احدی ننمایند و بدانند که دولت دنیا ظل زائل
و ضیف راحل ست اعتماد را نشاید و دیر نپاید خنک آنکه در هر حال حامد خدا و شاکر کبریا ماند تا هر چه

مقدور ست بدولت این حمد و شکر دست آید اِعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ
عِبَادِيَ الشَّكُورُ • من تا چنیرم این کریمه را بیاد ایشان می دهم تا بشکر منعم حقیقی مستوجب
مزید نعم شوند و نسبت طیبی که در سینۀ خود را السید المرسلین صلی الله علیه و آله وسلم که باعث هزاران
برکات و منائح از حد بالمکرات ست در هیچ حال از عسر و یسر و فرح و ترح فراموش
نسازند که عربیت اصل و سیادت نشاد فخر ماست و محافظت این نسب و سبب مقدم بر همه
امور و با صحت ایمان و حسن عقیده بر وفق کتاب و سنت فردا انشاء الله تعالی خیلی نافع آید
ورنه همه خواب و خیال باشد پس بس بلکه سبب مضاعفت عذاب و عقاب گردد فی عمل
مزد بودن جفا و بی پایان چشم و فا داشتن عین خطا ولنعم ما قیل **نظم** بازی خورد روزگار
بودم همه عمر • از بخت امیدوار بودم همه عمر • بی مایه بفکر سود بودم همه جا • بی وعده در انتظار
بودم همه عمر • و مادر مهربان که خدایش بجنت الفردوس جا دهد در بهوپال چهاردهم محرم
یوم الخمیس ۱۲۸۵ه آنجهانی شد **نظم** رزیت بامر کنت احیی بوجهه • واستدفع
البلوی واستکشف الغم • هی الامر اذا الناس جزعت فقدها • ومن یبک
لم ندم فقط فلا یندم • و در همان سال فاطمه و مریم هر دو خواهر او که یکی کلان تر از همه و دیگر
خرد تر از من بود اولی به بیست و هشتم ربیع الاول و ثانیه به یکم شوال وفات یافتند و مرا تنها درین
تیره خاکدان فانی گذاشتند غفر الله تعالی لنا ولهم ولکن اکنون یکی منم و یک خواهر که از
من خرد تر ست پس بس **شعر** افسوس که نی رفیق ماند و نه ندیم • یک یک رفتند زین گلستان
چو نسیم • اکنون چه کنم اگر نه نالم بیدل • منقار بود ولی که گردد دو نیم • آمدیم برانکه بعد مراجعت
از سفر عرب بمشیت الهی تقاضای آن کرد که بر حال پشتین نمانم و بختی سیر عالم آب و گل کنم و از
دول و اموال حساب نستانم و با اجیال و اقیال همعنان روم پس ظهور این تقدیر باین تدبیر شد
که بی تحریک احدی در دل رئیسه عالیه بهوپال نواب شاهجهان بیگم صاحبه گرند کمانڈر استار آف انڈیا
یعنی رئیس والا و ناظم طبقهٔ اعلای ستاره هند داعیه عقد نکاح آمد و خاطر سعادت مظاهر

جریای آن شد که با کسے این معامله رود که در خورد ریاست باشد صورةً و سیرةً که ناگهان
این خال ستوارسی که بیرد بیر ریاست بود بیاد ایشان آمد و باتفاق رای اعیان ریاست
و اکابر دولت تصمیم این عزم گردید اول از امیر الانشائی بنیابت دوم ریاست صعود کرده
بعده به پذیرائی گورنمنت انگلشیه در سنه ۱۲۸۰ هجری عقد صحیح شرعی موافق سنت بدون وقوع رسوم
بدعت که معمول زمانه باشد بوجود آمد و خلعت گران بها با افراس و افیال و ماهی و مراتب
و سلک سلامی و دیگر مراتب ماثوره ریاست حاصل شد و اقطاع هفتاد و پنجهزار روپیه سال با خطاب
نواب والاجاه امیر الملک بهادر مقرر گردید و کابین بست و پنجهزار روپیه داده شد نظم
دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند + گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند + آسمان بار امانت
نتوانست کشید + قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند + چون این عقد سعید بوقوع آمد زمره
از اهل علم و احباب تهنیتهای نظم و نثر گذرانیدند از انجمله قصیدهٔ بدیعه مولوی فیض الحسن فیض
سهارنپوری سلمه الله تعالی ست که در لطف مبانی و حسن معانی بر شعرای عرب می چربد و رونق
بازار ادبای زمان می شکند درج نموده

قصیده

ما ذا أوصل بعد عيش ناعم — ذهبت به ومضى كسيف صارم
بكتها تسمع ما تقول به العدى — فتنى وتهجر كل صب هائم
منت فمنت حبلها ولو انها — منت على مثلى بوصل دائم
فتظل تشفيني وتشبه بالتي — نكحت فتى من فتية من هاشم
من سر قوم شيبهم وشبابهم — غرّ وذ وكرم بنات مكارم
واف صديقهم بوجه مسفر — ومضى عدوهم بأنف راغم
ورث الأكابر كابرا عن كابر — كرم الكرام فيا له من كارم
ولها معارج لا معارج فوقها — ولها تجى كسرى وشيمة حاتم
يعنو لها شم الانوف وغيرهم — ان يرقبوا فيها مراقب خادم

شمس اذا طلعت بوجه مشرق | برق اذا برزت بثغر باسم
شمس وما شمس فهل من مبصر | برق وما برق فهل من شائم
لله عينا من رأها جهرة | من قاطن او ظاعن او قادم
من مثلها رغمت انوف عواذلی | من مثله عميت عيون لوائمی
فهی التی فاقت اما جدقومها | وهو الذی باهی عمائدها شم
لله درهما و بارك فيهما | ما لألات عفر الظباء بجاسم
بلغ العلی من كان اهلا للعلی | و بقيت فيما كنت اسوءها ئم
اشكو الی الله الزمان وجدة | فی كسر اجنحتی و نتف قوادمی
ما زال يهوی بی كما يهوی الصبا | بحشيشه والظلم شيمة ظالم
حتی رمانی حيث اصبح اهله | من بين مغتاب واخو لائم
يرمونني بفطانة وشراسة | ولبئس ما زعموا وما للزاعم
والله اعلم ما تركت خلاطهم | الا لامر لم يكن بملائم
ولغلظهم وجفائهم وشقائهم | ونفاقهم ولكل شر قائم
كيف الخلاط وهم هم و انا انا | شتان بين بهائم وانا سم
يا لهف صدری كظا كظا مهلكا | حتی تبين انني كالنا سم
انی اعيش ولا اعيش ومن يعش | عيشی يعش عيش الكئيب الواجم
لا هو رصفر فارغ كحروفه | شر البلاد وفيه شر بهائم
دائی بليت به فهل من دافع | شر ميت به فهل من عاصم

هرگاه این ابیات بلاغت سمات بملاحظه درآمد به مولوی صاحب موصوف در بارهٔ ملازمت
ریاست بکاهوار مناسب نوشته شد لیکن قدم رنجه باین دیار نفرمودند با وجود اهمال
لاهور هنوز نزیل آنجا بوده اند سلمه الله تعالی الحمد لله تعالی که بتقریب این عقد سعید بسی سکاره

ومنا کبیر ازین بلده بدر رفت و بسے سامان تقوی و طهارت در دیار و شهر یار مهیا گشت
چنانکه ناظرین غیر مناظرین این معنے را نیکتر می شناسند و مردم بلاد دور دست بذریعهٔ اخبار
اخبار می دریابند و تا به ایشان وصلت شده تهیهٔ مصالح عباد و بلاد و انسداد و فساد بدست او
سپرده اند هر چند وی رضا باین ماجرا نمیدهد و از ته دل دوری خود ازین ابتلای ضروری میجوید ختم الله
له بالحسنی واذاقه حلاوة رضوانه الاسنی ایشان در زمرهٔ نسوان متصف باوصاف کثیره اند از انجمله
آنکه در لغت فارسی و عربی مهارت متوسط دارند عبارت تنزیل کریم را بی تکلف ترجمه می کنند
دیگر آنکه سالها سال بیش ازین کار و بار ریاست واصدار احکام بذات خود بدولت
کرده اند چنانکه الحال هم می کنند دیگر آنکه در اصل طبیعت مفطور اند بر فعل حسنات و ترک منکرات
دیگر آنکه در صنائع زنان مثل دوختن لباس و پختن طعام و انچه بانها ماند ید بیضا دارند دیگر آنکه
مراعات حجاب شرعی مهما امکن نصب العین می مانند و بالاتر از همه آنست که خوش عقیده رافع
امور شرکیه و بدعیه و مروج توحید و احکام سنیه هستند و این چیزی ست که زنان غربا سے
اهل اسلام و ازواج علمای اعلام هم ازان کوتاهی می کنند تا بامیرات و رئیسات چه رسد
والحمد لله تعالی دیگر آنکه قدر شناس اهلکار و ارکان و اعیان ریاست اند با هر یکے معامله
بقدر عزت و حیثیت او می کنند دیگر آنکه در صلهٔ ارحام و مراعات اقارب بیشقدم جماعهٔ
نسوان بلکه بجمله مردان اند و اقدم طبیعیات ایشان استغنای ذاتی از حکومت و دولت ست
قدر این همه ریاست کبری و دولت عظمی در چشم ایشان برابر خذف هم نمی نماید ما عندکم
ینفد وما عند الله باق آری دنیا اگر جوهر باشد و آخرت خذف آن
خذف باقی بهتر ازین جوهر فانی ست و لکن این صفتے ست بس عزیز الوجود که در نوع بنی آدم
حکم عنقا و کیمیا و کبریت احمر دارد آری بزرگی بعقل ست نه بسال و توانگری بدل ست نه بمال
وبالجمله خصال حمیده و شمائل پسندیدهٔ ایشان بیش از احصا است و حقائق حسن نظم و نسق عهد
سعادت عهد ایشان که عروس دهر ست در تاج الاقبال تاریخ بهوپال جلوه فرما شم ین یکے

شامی در تبعید الشیطان بتقریب اغاثة اللهفان نوشته و من المحبة النافعة محبة الزوجة
وما ملکت یمین الرجل فانها معینة علی ما شرع الله له من النکاح وملک الیمین و
فیه اعفاف الرجل نفسه واهله فلا تطمح نفسه الی ما سواها من الحرام و
یعفها فلا تطمح نفسها الی غیره وکلما کانت المحبة بین الزوجین اتم واقوی
کان هذا المقصود اتم واکمل قال تعالی هُوَ الَّذِیْ خَلَقَکُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ
وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِیَسْکُنَ اِلَیْهَا وقال مِنْ اٰیٰتِهٖ اَنْ خَلَقَ لَکُمْ مِّنْ اَنْفُسِکُمْ
اَزْوَاجًا لِّتَسْکُنُوْا اِلَیْهَا وَجَعَلَ بَیْنَکُمْ مَّوَدَّةً وَّرَحْمَةً وفی الصحیح عنه
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ انه سئل من احب الناس الیک فقال عائشة
انتهی بنا بر علی ذلک محبت مسلمانان با ازواج خود محبت شرعی ست شعر فلا تغتر منی
بظاهر رونق وَفِی الْقَلْبِ ملهی بالرباب وزینبا والحمد لله تعالی که نفس قدسیه من از
صور عشقیه محرمه مصون ست و بعشق صور حسیه که منافی اخلاص دین برای رب العالمین ست
غیر مفتون نظم فوالله لولا الله سعد عبده ٭ بتوفیقه والله بالعبد رحیم ٭ لما ثبت
الایمان یوما بقلبه ٭ علی هذه العلات فالامر اعظم ٭ ولا طاوعته
النفس فی ترک شهوة ٭ مخافة نار جمرها یتضرم ٭ ولا خاف یوما من مقام
الهه ٭ علیه بحکم القسط اذ لیس یظلم ٭ حافظ ابن القیم جوزی رح در اغاثة اللهفان
فصلی بسیط در ذم عشق مردان و نسوان محرمه نوشته و آفات و خرابیهای او در دین و دنیا
بیان نموده در هدایة السائل جواب سوالی متعلق باین مقام از ما نیز رقم پذیرفته پیش ازین در زمان
بدایت طلب علم در همنشینی موزون طبعان گاه بطریق تفنن طبع از من هم سخنی موزون سر بر زده
چنانچه چند اشعار آن اوان در اتحاف النبلاء سمت تحریر یافته مطبوع طبع سخنوران شد لیکن که
از دیر باز مجموع همت در کار و بار علوم دینیه و خدمت کتاب و سنت بسر میرود آن شغل نسیا منسیا
شده گویا گاهی بدان آشنائی نبوده و کیف شعر قافیه اندیشم ، دلدار من گوید مندیش جز دیدار

سن + ولنعم ما قیل شعر ولولا الشعر بالعلماء یزری + لکنت الیوم اشعر من لبید +
ولیکن معذلک اگر تحریکی از احباب در بعض اوقات می شود بی اختیار بحکم جبلت هوی فطرت
صبابت که از ازل دردمند آمده ام و باغرام وله تمام جرام حرفی موزون از زبان خامه میچکد و ناله
دلکشی از ته دل سربالا می آرد و درین نزدیکی همگی همت در سر آنست که خدمت آیتی یا حدیثی از کتاب
عزیز و سنت مطهره از دست سرانجام گیرد و این خدمت سبب مغفرت و عفو الهی گردد چه هیچ سعادتی
بالاتر از ان نیست که بنده بکار خداوند باشد و از همه بر کنار شعر دل آرامی که داری دل درو
بند + دگر چشم از همه عالم فرو بند + نصیحت این عاجز باولاد و احباب نیز همین ست که تا امکان
صرف وقت خود در اکتساب علوم دینیه و شغل ملکات شرعیه و انهماک در دریافت مرضی
شارع از نامرضی او در احکام دین و دولت و احوال معاش و معاد نمایند و از هر نابایست
عقیده و عمل و قول و فعل بمراحل بعیده بگریزند زیرا که دنیای فانی روزی چند ست و آخر کار
با خداوند خنک آنکس که معاد را بر معاش برگزید و اخری را بر اولی اختیار کرد لله در القائل نظم
نزلنا ههنا ثم ارتحلنا + کذا الدنیا نزول و ارتحال + یظن المرء فی الدنیا خلود
خلود المرء فی الدنیا محال + دولت دنیا و حشم و خدم او اعتبار را نشاید و نعیم آخرت و
بقای او بزوال نیاید پس سعادتمند کسی ست که آنرا برین ترجیح دهد و این را بران نگزیند در هوشیاری
دنیوی که آنرا عقل معاش گویند بجز مصروف شدن ناشی از جهل ست و عرصه توقف در دنیا امری
بی اعتبار ست و درستی ظاهری که آنرا غرور دولت و جوانی می خوانند و منهمک گشتن شیوه
ارباب طبع حیوانی ست و نفوس عالیه انسانی را از ان عار ست و کم روزی این جهان که آنرا
افلاس می نامند محل التفات نیست که اینجا چه قدر ماندن ست و زبردستی این عالم که آنرا
قوت و زوری گویند جای مباهات نیست که مآل کار مردن ست بهر حال هستی بی ثبات
این همه ممکنات که موجودات اعتباریه و کائنات فرضیه اند وجود اضافی ست و وهمی بیش نیست
بزمی که دران مردم ناموافق جمع باشند چون رزم ست و رزمی که دران دوستان صادق

فراهم آیند گویا بزم ست و کلمانی که بجبت و یگانگی بیان آید نفحات ست و نفحاتی که بی تکلف
و در دلی دمد آفات ست و حیاتی که دل را میرانند بدتر از ممات ست و مماتی که با ایمان بسوی
جنت راند بهتر از حیات در این محل حادث این محال ست که مدام جز ملائمات بظهور نیاید
و بالکل متنافرات رو ننماید که این معامله سنت الهی ست که ذات او جامع جمیع اسما و صفات ست
و نه در خور حال انسانی ست که حقیقت او مظهر تجلیات و محل کون و فساد ست نظم بسپار
بدست حق عنان خود را ٭ از دوش بنه بار گران خود را ٭ ای بیخبر از حقیقت صورت خویش ٭
باید فهمید چیستان خود را ٭ کجا مرد با هوشی که خود ادراک حقیقت الامر نماید و دیگران را هم بگوید و
کو آدم صاحب گوشی که سخن راست استماع نماید و خود هم جادهٔ فهم پوید زمانه سازی که کار روائی
مردمان و ابنای زمان بر آنست بر حقیقت فهمان گرانی می کند و هنر پردازی که نشو و نمای یاران
از آنست از صافی دلان نمی آید حیف هزار حیف که دینداری و دنیاداری هر دو متعلق بلحاظ ما
و شماست پس حق بینی و حق گوئی کجا غرض که احوال دلهای باریک بینان همیشه خراب ست ٭
گفت چه بیدن این کار و طبعان مدام شاداب محققان در انکشاف حقیقت ناچار اند که بی قصد
بر ایشان حقائق الامور آشکارا می شود چنانچه بینایان در دیدن هر چه پیش آید مجبور می باشند
و خواهی نخواهی می بینند و مقلدان در احتجاب صورت بی اختیار اند که بی تکلف پردهٔ کوری
بر روی اینها می افتد چنانچه نابینایان در ندیدن آنچه پیش آید معذور می شوند و جا و بیجا بقیاس
می نشینند هَلْ یَسْتَوِی الْاَعْمٰی وَالْبَصِیْرُ اختیاری که ما داریم ننگ بی اختیاری ست ٭
کار و باری که باراده خود بعمل می آریم همه بناچار نیست منشأ مهر و کین با همدیگر شعور بخودی خویش ست
که جز وهمی بیش نیست و مبدء رسکی و تمکین در مزاج بشر طبع توهم اندیش ست که غیر از قصور فهم نه
بالله العجب از دلی لاطائل که من دارم نه او را عقل معاش و معاد ست و نه فعلی که مفید ظاهر و
باطن گردد بعمل می آید خدا ایم اینجا چنانچه محض بصفت ربوبیت خویش با این همه بیچیزی پرورش
می کند غالب که آنجا هم صرف برحمت عامهٔ خود ببخشد و از گناه بی نهایت من عفو کند نظم

لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ ۝ وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ارحموا من فی الارض
یرحمکم من فی السماء و این حدیث مسلسل باولیت بما رسیده است فرزندان کامگار دلبند
که در دنیا معاش ایشان بقدر حاجت بلکه زائد بران بمحض فضل و کرم منعم حقیقی که حمد نعمت او
کفران نعمت سست بوده است و از اسباب علم و یقین و مواد هدایت و تمسک بکتاب و سنت
رسول امین صلی الله علیه و آله و سلم کتابخانه نفیس که مثل آن بصرف عمر و زر کثیر کمتر توان یافت
در خانه موجود دست یافته باشند که جز علم نافع و عمل صالح با خلوص نیت و مجانبت از معاصی و
[illegible] بحافظت آنها بدرد تقلب ادوار لیل و نهار با صحبت اشرار و فساق و فجار شما را از جا
[illegible] لغت و نسب فخر باست [illegible] عرب و عجم [illegible] دیگ می سازد
پس شما هم و حفظ [illegible] کوشش نمایید امروز اگرچه عمر شما محل این خطاب و کتاب
نیست [illegible] با عقل و هوش موافق گردید این حروف [illegible] اگر کار بند خوید
[illegible] جنبش نیست با من و عافیت و سلامت از آفات بسر کنید و بدولت
[illegible] خوید و معاذ الله اگر و ایا نا اگر جهل حاصل شده بود و جمیع مهلکات و موقع همه آفات
و تبعات گردید الاهم آرزوی دل پیر آنست که ایشان بمعارج علیا از علوم کتاب عزیز و سنت مطهره و اعمال
خیر و صالح و فلاح و هدایت و نجاح برسانی و از مکاره دنیا و اهل او برکران دار و سعادت دارین و صلحا
کونین سازی و دنیا که امروز ما را از احوال این جهنی سراو موافق ردی اموال داشته و محفوظ الطاف بی نهایت
و رحمت بی نهایت خود ساخته همچنان ما را و اخلاف بلکه احباب خصوصا اساتذه و مشائخ دین و جمیع مومنات و
مومنین را از اقارب و اجانب در مواقف آخرت از مخاوف عقبی و مصائب و زجر محفوظ داشته بمقاصد
غفران و مصاعد عفو و رضوان برسانی اللهم احسن عاقبتنا فی الامور کلها و اجرنا من خزی الدنیا
و عذاب الآخرة شعر لك الحمد كم من كربة قد كشفتها ٭ بنور من اللطف الخفي فتجلت
لك الحمد فاكشف كربة الحشر [illegible] ٭ بنور من الغفران والرحمة التي [illegible]

میر نور الحسن خان سلمہ اللہ تعالی

فرزند کلان من است خطاب میری و خانی از طرف نواب شاہجہان بیگم صاحبہ والیہ عالیہ ریاست بھوپال دارد و رئیسہ معظمہ او را تیول دوازدہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند و در تقریب جشن تاج محل خطاب فرزند وحید رضی الدولہ نظام الملک بہادر با خلعت فیل و اسپ و پالکی و چنور دا اقطاع بست و چہار ہزار روپیہ تجویز فرمودہ درین سال انشاء اللہ تعالے این مراتب از قوۃ بفعل خواہد آمد سال ولادتش ۱۲۷۸ ہجری بست روز چہار شنبہ ۱۲ رجب وقت صبح صادق در ۱۲۹۹ھ طوعی نیکوی او بخانہ میر حمید[۱] علی ساکن موضع بہتی سادات مضاف فتح پور ضلع الہ آباد اتفاق افتاد نامش عشرت النساء بیگم است کابین او پنجہزار روپیہ بودہ جمعی از اعیان ریاست درین شادی و آبادی از بھوپال تا آنجا رفتند از انجملہ مولوی شیخ محمد صاحب بن حافظ عبد العزیز صاحب صدر الصدور ساکن مچھلی شہر قاضی حال؛ بہ پال با این قافلہ ہمراہ بودند مولوی عبد السلام مرحوم خطبہ نکاح خواندند عقد بموجب سنت مطہرہ بوقوع آمد فی الحال او را یک دختر است موسوم بزینت جہان بیگم این نام او را عطیہ رئیسہ معظمہ است دیگر فرزند است سید ابو الحسن خان نام دارد ولادت دختر یوم شنبہ بوقت نہ ساعت روز بست و نہم ربیع الاول ۱۲۹۹ ہجری بودہ و ولادت فرزند ۲۳ شعبان ۱۳۰۰ ہجری اتفاق افتادہ حق تعالی در عمر و علم و دولت ایشان برکت نمایان ارزانی دارد

صفیہ جہان بیگم سلمہا اللہ تعالی

دختر این ذرہ بمقدار است ۲۷ ربیع الاول روز شنبہ وقت نیم شب در ۱۲۸۰ ہجری متولد شد عقد او با سید عبد الحی بن سید عبد الرزاق بن سید فتح علی ساکن کرہ باد ساکن ننڈوا بودہ کابین بمقدار دو لک روپیہ است این عقد ۴ ربیع الثانی ۱۲۹۵ ہجری اتفاق افتاد از طرف جد مادر سید بخاری الاصل است و از طرف پدر سید حسینی نسب رئیسہ معظمہ عزیزہ مذکورہ را تیول شش ہزار روپیہ سال و شوہر او را تیول سہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند و بخطاب ممتاز الدولہ

[۱] میر حمید علی بن سید مردان علی بن سید محمد فضل علی بن سید حسین علی بن سید علی بن سید جیون بن سید راجہ بن سید قاسم بن سید فتح بن سید میران شاہ بن سید قاسم بن سید حمزہ بن سید عماد بن سید ابو بکر بن سید جعفر بن سید زید بن سید زیاد بن سید ابو الفتح بن سید حسن بن سید یحیی و جعفر بن سید یحیی بن سید حسین ذو الدمعہ ابن سید زید شہید بن امام زین العابدین بن امام حسین بن فاطمۃ الزہراء رضی اللہ عنہا بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم سنہ ۵ ہجرت نبی ... بود و سید میران شاہ مورث اعلای سادات بہتی و شاہ پور و کا احوال ایشان در ایں رسالہ مذکور است و بعض تالیف الاسعد و الاتم ... و لا ... منبع ... است و ... از روم ... شمس الدین ... ہندوستان ... ۱۲

میر عبد الحی خان نواخته در تقریب جشن تاج محل عزیزه و شوی او را خلعت و اضافه اقطاع مضاعف خواهند بخشید و در راسه و لد ست اشرف جهان بیگم ولادتش ۲۴ محرم شب چهارشنبه سنه ۱۲۹۷ بوده دیگر سید مرتضی دوی بنواخت یک نیم ساعت روز یوم سه شنبه هجدهم ربیع الاول سنه ۱۲۹۹ هجری بوجود آمد سوم سید مصطفی و وی شب جمعه نیم شب ۱۵ ربیع الاول سنه ۱۳۰۱ هجری متولد شده نام تاریخی او غلام مصطفی و میر معظم ست بارک الله فیهم

میر علی حسن خان سلمه الله تعالی

ولادت او در سنه ۱۲۹۳ هجری - و داده وی نیز مخاطب بمیری و خانی ست و ثانیا بخطاب فرزند سعید صفی الدوله حسام الملک بها در از طرف رئیسهٔ معظمه امتیاز دیگر بدست آورده در جمیع وجوه اعزاز از خلعت و تیول و جز آن همعنان برادر کلان خود ست اهل خانه او عشرت النساء بیگم خواهر خرد اهل خانه برادر بزرگ او باشند در سال و ماه و احد مهر و عقد در یک روز بصفت مذکوره بالا بوقوع آمده و مهر پنجهزار روپیه متعین شده دختری دارد موسوم بزینب جهان بیگم نام تاریخی او ملکه صغری دیگر خجسته پیکر ست تنبیه در تقاریب این هر سه اعراس زر بسیار و مصارف بیشمار مبذول شده طوی عزیزه سنه ۱۳۰۰ را رئیسهٔ معظمه متکفل بودند یک لاک روپیه در ان صرف شده و در طوی هر دو عزیزه هم آنچه می بایست بر روی کار آوردند روز رسیدن این اعزه در بهوپال با عروسان خود همگی سپاه ریاست با ماهی مراتب و دیگر سامان جلوس تا جهانگیرآباد استقبال کرد حق تعالی در اعمار و اوقات و احوال ایشان و ابناء ایشان برکت بخشد و ما ذلک علی الله بعزیز

سید ابو الحسن خان

فرزند میر نور الحسن خان ست تاریخ ولادتش زیر ترجمهٔ پدرش گذشته وی هنوز ولید رضیع ست و از خواهر خود زینت جهان بیگم خورد تر امید دارم که این مولود مسعود چراغ کاشانهٔ خویش و مصباح دودمان سنت کیش خود گردد و از عمر و علم و دولت بهره کافی ربابد هذا آخر ما اردنا ذکره فی هذا المختصر الحمد لله اولا و آخرا

نقشہ تواریخ و وقائع مختلفہ مندرجہ کتاب ہذا						
نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	سنہ تقریب
۱	ابو القاسم محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم	دوشنبہ دوم ربیع الاول یا ہشتم یا دوازدہم عام الفیل در مکہ	مکہ معظمہ زادہا اللہ شرفا	روز دوشنبہ دوم یا دوازدہم ربیع الاول سنہ ۱۱ھ	مدینہ طیبہ	
۲	ابو تراب علی بن ابی طالب علیہ السلام	در مکہ درون خانہ کعبہ روز جمعہ سیزدہم رجب بعد سی سال از عام الفیل	″	بست و یکم شہر رمضان شب شنبہ سنہ ۴۰	نجف اشرف	
۳	ام محمد فاطمہ زہرا بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رضی اللہ عنہا	در مکہ بسال سی و پنجم از واقعۂ فیل یا چہل و یکم	″	شب سہ شنبہ سوم رمضان بعد شش ماہ از وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بقول اصح	مدینہ طیبہ	نکاح در شہر رمضان سال دوم از ہجرت بعد مراجعت از بدر یا در ماہ صفر یا در اوائل محرم یا در رجب و بنا در ماہ ذیحجہ بعد وقعۂ بدر در شوال سنہ ۳ اتفاقا

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۴	ابو محمد اسد الحسین علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز سہ شنبہ پنجم شعبان سنہ ۴ ہجری مدت حمل شش ماہ	مدینۂ طیبہ	شہادت دہم محرم روز جمعہ سنہ ۶۱ ہجری	کربلا	
۵	ابو محمد امام زین العابدین علیہ السلام	در مدینۂ سکینہ پنجم شعبان روز پنجشنبہ سنہ ۳۸ ہجری یا سنہ ۳۳	مدینۂ منورہ	روز شنبہ دوازدہم محرم یا ہیژدہم محرم سنہ ۹۵ یا سنہ ۹۴ ہجری	بقیع غرقد در قبر امام حسن علیہ السلام	
۶	امام باقر علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز سہ شنبہ ۳ صفر سنہ ۵۷ ہجری	״	در جمعہ شہر ربیع الاول سنہ ۱۱۳ یا در ۲۳ صفر سنہ ۱۱۴ یا سنہ ۱۱۷ یا سنہ ۱۱۸	بقیع غرقد در قبۂ اہل بیت	
۷	امام جعفر صادقؑ علیہ السلام	سنہ ۸۳ ہجری یا روز سہ شنبہ قبل طلوع شمس ہشتم رمضان سنہ ۸۰ ہجری	״	شوال سنہ ۱۴۸ ہجری در مدینہ	״	
۸	امام موسیٰ کاظمؑ	در مدینۂ طیبہ	״	۲۵ رجب	بغداد در مقابر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	علیہ السلام	روز سہ شنبہ قبل طلوع فجر سنہ ۱۲۹ یا سنہ ۱۲۸ ہجری	〃	سنہ ۱۸۳ یا سنہ ۱۸۶ در بغداد	شونیزیہ بیرون قبہ	
۹	ابو الحسن امام علی رضا علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز جمعہ سنہ ۱۵۳ یا ہفتم شوال یا ہشتم یا ششتم شوال سنہ ۱۵۱	〃	بشہر طوس روز آخر از صفر سنہ ۲۰۳ یا بہ پنجم ذی حجہ یا سیزدہم ذی القعدہ سنہ ۲۰۳ ہجری	طوس متصل قبر رشید	
۱۰	ابو جعفر امام محمد جواد علیہ السلام	روز سہ شنبہ پنجم رمضان یا نصف رمضان سنہ ۱۹۵ ہجری	〃	روز سہ شنبہ پنجم ذی حجہ سنہ ۲۲ یا سنہ ۱۹ در بغداد	بغداد نزد جد خود	
۱۱	ابو الحسن امام علی ہادی علیہ السلام	در مدینہ روز یکشنبہ ۱۳ رجب یا روز عرفہ سنہ ۱۳ چہار یا سیزدہ و دوصد	مدینۂ طیبہ	دوشنبہ ۲۵ جمادی الآخرہ یا ۲۴ یا ۴ منہا یا ۳ رجب سنہ ۲۵۴	سر من رای	
۱۲	ابو محمد امام حسن عسکری علیہ السلام	در مدینہ روز پنجشنبہ سنہ ۳ یا	〃	روز جمعہ یا چہارشنبہ	متصل قبر پدر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
		۱۰ شہر ربیع الاول یا ربیع الآخر سنہ ۲۳۲ یا سنہ ۲۵۵ ہجری	〃	۸ ربیع الاولیٰ یا جمادی الاولیٰ سنہ ۲۶۰ ہجری		
۱۳	محمد مہدی علیہ السلام	سنہ ۲۵۵	مدینہ طیبہ	غیبوبت اور نزد شیعہ بسرداب سر من رای در سنہ ۲۶۲		
۱۴	جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی					
۱۵	سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی					
۱۶	سید عبداللہ بن علی اشقر					
۱۷	سید محمد بن سید عبداللہ				بغداد مقابر قریش	
۱۸	سید احمد بن سید محمد					
۱۹	سید محمد بن سید احمد					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۰	سید جعفر بن سید محمد					
۲۱	سید علی موید بن سید جعفر					
۲۲	سید جلال اعظم بن سید علی موید				اوچہ	
۲۳	سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ					
۲۴	سید ابو عبد اللہ جلال الدین قطب عالم بن سید احمد کبیر	شب برات سنہ ۷۰۷		دہم ذی الحجہ سنہ ۷۸۵ھ	〃	
۲۵	سید ناصر الدین محمود بن سید جلال الدین					
۲۶	سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود					
۲۷	سید رکن الدین ابو الفتح بن سید حامد کبیر					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۸	سید جلال ثالث بن سید رکن الدین		قنوج	تاریخ مسیحا وفیہ سنہ ۱۰۰۹ھ مجاہد فیہ سنہ ۱۲۰۱ھ	قنوج	
۲۹	سید راجو شہید بن سید جلال ثالث				"	
۳۰	سید جلال رابع بن سید راجو				"	
۳۱	سید تاج الدین بن سید جلال رابع				"	
۳۲	سید کبیر بن سید تاج الدین				"	
۳۳	سید علی اصغر بن سید کبیر				"	
۳۴	سید لطف علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھی				"	
۳۴	سید عزیز اللہ بن سید لطف علی				حیدرآباد	
۳۵	سید لطف اللہ بن سید عزیز اللہ				حیدرآباد	
۳۶	سید اولاد علی خان			سنہ ۱۲۱۹ تقریباً	حیدرآباد	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	انور جنگ بہادر بن سید لطف اللہ					
۳۷	سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ مرحوم	سنہ ۱۲ ہجری	قنوج	روز پنجشنبہ سنہ ۱۲۵۳	قنوج	
۳۸	صدیق حسن بن سید اولاد حسن مرحوم	در بریلی نوزدہم جمادی الاولی سنہ ۱۲۴۸ ہجری	〃			
	سفر بھوپال					۱۳ رجب سنہ ۱۲۷۱ھ
	ملازمت ریاست بھوپال					غرہ رمضان سنہ ۱۲۷۱ ہجری
	نکاح اول					۲۵ شعبان سنہ ۱۲۷۷ھ
۳۹	سید نور الحسن خان ابو الخیر	روز چہار شنبہ وقت صبح صادق بست و یکم رجب سنہ ۱۲۷۸ھ				
۴۰	صفیہ بیگم	روز شنبہ وقت نیم شب ۲۷ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۰ھ				
۴۱	سید علی حسن خان ابو النصر	۴ ربیع الثانی سنہ ۱۲۸۳ھ				

تقریب	مدفن	سنہ وفات	وطن	سنہ ولادت	نام	نمبر
۲۵- شوال سنہ ۱۲۸۲ ہجری روز یکشنبہ بعد عصر					ختنۂ سید نور الحسن خان	
ہشتم ذیقعدہ سنہ ۱۲۸۳ھ روز جمعہ بعد عصر					ختنۂ سید علی حسن خان	
۱۴ ذی الحجہ سنہ ۱۲۸۳ھ روز جمعہ					بسم اللہ سید نور الحسن خان	
	صباح آن در بھوپال در باغ دار السلام [illegible] مدفون شد	روز دوشنبہ وقت یکپاس شب ۲۴ محرم سنہ ۱۲۸۵ ہجری شد			انتقال والدۂ ماجدہ غفر اللہ لہا	
		۲۷ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۵ھ			انتقال خواہر کلان	
		یکم شوال سنہ ۱۲۸۵ ہجری			انتقال خواہر اوسط	
۲۷ شعبان سنہ ۱۲۸۵ھ					روانگی حج بیت اللہ	
۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۶ھ					ختم قرآن سید نور الحسن خان	
سوم شعبان سنہ ۱۲۸۶ھ					سیر دبیری خود	
برمحل سرکار سنہ ۱۲۸۷ ہجری					بسم اللہ سید علی حسن خان	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	نیابت دوم					سنہ ۱۲۹۷ ہجری
	نکاح ثانی					سنہ ۱۲۹۸ ہجری
	عقد صفیہ بیگم					۴ ربیع الثانی سنہ ۱۲۹۵ روز دوشنبہ بعد عصر و مولوی عبد القیوم صاحب مرحوم خطبہ خواندند
	اشرف جہان بیگم بنت صفیہ بیگم	۲۴ محرم سنہ ۱۲۹۶ ہجری				
	نکاح سید نور الحسن خان و سید علی حسن خان					سنہ ۱۲۹۸ ہجری
	سید مرتضی ابن صفیہ بیگم	شنبہ ۱۸ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ ھ				
	زینت جہان بیگم بنت سید نور الحسن خان	۲۹ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ ہجری				
	سید مصطفی ابن صفیہ بیگم	۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ ھ				
	زینب جہان بیگم بنت سید علی حسن خان	۱۶ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ ھ				
	سید ابو الحسن ابن سید نور الحسن خان	۲۳ شعبان سنہ ۱۳۰۰ ھ				

خاتمهٔ طبع نتیجهٔ فکر وقاد ذهن نقاد مولوی حکیم السید اعظم حسین سندیلوی سلمه الله تعالی

یگانه جهان آفرین را سپاسی که نعمت بر نعمت افزاید میگذاریم که جانها جز بیادش نتوان آسود و جبینها جز بجنابش نتوان فرسود و برگزیده رحمة للعالمین را درودی که هم آل و اصحابش را در گیرنده آید میسر ستیم که دانش جز بدینش نگراید و کاری جز بکیشش نگشاید اما بعد حق آگهان را مژده حقیقت آگاهی و باریک بیان را صلای روشن نگاهی که نامهٔ نامی و صحیفهٔ سامی موسوم **بالفرع النامی من الاصل السامی** که از حقیقت اصول و فروع پاکیزه گوهران دودهٔ سیادت پرده کشاست و نقابت ذات عترت آیات دوازده ائمهٔ فرخ تبار و اولاد امجاد ایشان را آیینهٔ صورت نماست بارشاد افاضت بنیاد موالف عالی حضرت والاهمت فرخنده ذات پسندیده صفات عدالت منش هدایت روش وارث انبیا جانشین اصفیا خلافت اثاث افادت میراث نیکو سیرت روش بصیرت آرزوی مردان هنر فروش آبروی پاکان سعادت کوش همایون خطاب خجسته القاب والاجاه امیر الملک جناب نواب **سید محمد صدیق حسن خان بهادر** زاده الله المجد و التفاخر که اندرین نامه موشگافانه از تحقیق انساب سخنها درمیان می نهد و هر یکی را از اسلاف خویشتن که برومند شاخهای گلستان نقوی و گرانبها گوهرهای عمان مرتضوی بوده اند نشان میدهد درین زمانه سعادت نشان مسرت افزای حکمرانی مملکت آرای عالی همم معدلت پیرای کسری حشم رهنمای طریقهٔ سلطنت رائی روشن سواد صحیفهٔ جهانبانی بلقیس سلیمان همال نوشابهٔ سکندر مثال کشورکشاهی رعیت پناه دانش لوای دولت و سنگاه شوکت شعار دیانت دثار صولت آثار نصرت کردار نقابت پیوند سیادت توام جناب **نواب شاهجهان بیگم** کرون آف انڈیا رئیس دلاور اعظم طبقهٔ اعلای ستارهٔ هند و رئیسهٔ بهوپال ادام الله اجلالها بالعز والاقبال بتصحیح علامهٔ بزرگی اثر عالی نظر موشگاف

مفهومات مخزن بالای معلومات حائز ملکات : سید ابوالحسن سید ذوالفقار احمد حماه الله الاحد و دیگر فضیلت پناه حقائق آگاه ایزد شناس معارف اساس جناب محمد عبدالحق کابلی ایده الله الولی و کتابت شگرفی طراز ندرت پرداز محمد عبدالرحیم لکهنوی سلمه الله القوی با دارت کاردان امانت نشان مولوی محمد بدیع الزمان اعانه المنان رونق افزای طبع ثانی گردید و آگاه درونان حقیقت طلب را سرمایهٔ حصول آمال و آمانی

تاریخ ختم طبع اول رسالهٔ الفرع النامی من الاصل السامی از حافظ محمد خان عمران شهیر شاگرد غالب دهلوی ملازم ریاست بهوپال سلمه الله تعالی

بگوای دل این شور دکان کیست
نمک ریزه زخمت نمکدان کیست

بزخمیکه ما را بدل بسته اند
بشور چنین کم دلی خسته اند

نمک دارد آهنگ پردرد ما
برای دل زخم پردرد ما

غنی کوک فرمای ساز ما
زهی زخمهٔ تار آواز ما

طراز عجب بسته ام ناله را
که از دل به لب برد تبخاله را

عجب معنی در نوای منست
که آوای من دلربای منست

درون دل ما کرا فگند جوش
کزان جوششی آمدم در خروش

نوای یکتای کیستم
خوش آهنگ آوای کیستم

الهی نواساز من از کجاست
کز و دلبر عالمی صد نوا ست

فلاطون بیک ارغنون شادزیست
فلاطون صد ارغنون تا کیست

مگر آنچه عالم از و پر صدا ست
ز نیروی کلک خداوند ماست

بمعنی کشاینده راه ما
فلک رتبه نواب جم جاه ما

نوازش زبستان خُلقش گلے　　گلِ دولتش را دہش بلبلے
اگر با چومن گاه دل خوش کند　　نفس در خم و پیچ پرسش زند
سخنور چه شوخی و شنگی کند　　بنامم سخی بجد تنگی کند
مگر سخت بو پالیان یاورست　　که سید درین مملکت سرورست
بزرگ ست و صاحب نگین نیز ہم　　گرامی بدنیا بدین نیز ہم
جهان را کران تا کران گشته ام　　بهر گوشه و طرف بگذشته ام
ندیدم چو او نامور دیگرے　　نه اقبال مندی نه دانشورے
چه گویم چه جادو عیان میکند　　بهر جا که معنی بیان میکند
به میخانهٔ فضل و دانشوری　　خم آسمانش کند ساغرے
مَیِ گفتگویش فزاید بهوش　　بگردم سرِ حضرتِ میفروش
اگر رخصتِ می کشیدن دہد　　شرابش دماغِ رسیدن دہد
چراغِ سخن تا برافروخته ست　　دلم را به پروانگی سوخته ست
اگر مدحِ عطرِ سخن گل کند　　بشاخِ سخن یاسمن بشگفد
جهان وجد کرد از بم و زیر او　　زہے نغمهائے مزامیر او
نویدی به بلبل بگوید ز باغ　　به پروانگان میرساند چراغ
معانی بکیش نماید جمال　　بود دلبکه مشعل فروزِ خیال
عجب بحر دی طرفه دانشوریست　　کش از دانش بهر نمط دفتریست
نوشته ست در علم دین صد کتاب　　سرِ آسمانِ هدی آفتاب
اگر از خرد نامهای اسیر　　نویسد کتابے در آرد شهیر
ولی بسکه شوقش فزایش کند　　بدیگر نمطها گرایش کند
ز تفسیر قرآن چو فارغ نشست　　چه زیبا نسبنامهٔ نقش بست

چه نیروی کلک ست گوهرگری　　که نور در آمد به گلشن گری
معانی بظلمات لفظ از صفات　　نسب میرساند تا آب حیات
لطیف درخشانیش مطلب ست　　که گر روز وابسته هر شب ست
خود از گیست این معنی نکته بیز　　که هر لفظ او آمده نغمه خیز
نشانند ساقی گریبانی کیست　　که هر حرف میخانهٔ بیخودیست
عجب طرفگی وقف تضمین اوست　　شگرفی رهین مضامین اوست
هزار آفرین مر چنین خامه را　　که زین گونه بنوشت این نامه را
درو از بزرگان اهل هنر　　نسب برد خود را به خیر البشر
چو از سیدی هست کادم از وست　　کسی کین نسب دارد عالم از وست
کسی را که چشم ست بینای او　　زهی بخت چشم تماشای او
چه خوش مصرع سال تاریخ هست　　سیاق نسبنامه نقش بست
۱۲۹۱ هـ

ایضا تاریخ طبع اول از مولوی حافظ محمد نور الله نور مرحوم و مغفور

ندانم که دل در تمنای کیست　　درین قطره شوری ز دریای کیست
گهر گرچه در قعر عمان بود　　ولی قرة العین نیسان بود
بود گرچه یاقوت در خاره سنگ　　ز خورشید دارد به رخ آب و رنگ
ز پراگندگی نشر اجزا شود　　کنی قطره گر جمع دریا شود
عیان نیست انوار ذات از صفات　　صفت هست زائینه داران ذات
مرا هم که در جلوه تابی بود　　مرا این نورم از آفتابی بود
بآن آفتابم مقابل ببین　　بیا جلوهٔ ماه کامل ببین
چه غم اینکه دورم ز قرب حضور　　رسد فیض خورشید نزدیک و دور

سخاوت ز اوصاف او آیتی   شجاعت ز افواج او رایتی

بود علم و فضلش بعالم علم   چه حاجت بتشریح لوح و قلم

گر از دفتر عقل راند مثل   ارسطو کشد جزو خود در بغل

فلاطون ز تدبیر او حرف چون   مگر آنکه بر هم زند ارغنون

ز ناموش بود راستی آشکار   ز احکام او کار عدل استوار

صدیق صحابه و صدیق نام   بخلق حسن مشتهر در انام

بصدق و صفا خاطر آیینه اش   بعلم و هنر سینه گنجینه اش

دلش در صفا صبح صادق بود   رخ او ز خورشید فائق بود

بعلم و عمل سید هادی دین   از و استوار است بنیاد دین

شمال و صبا خاکروب درش   بود انس و جن هر دو فرمان برش

از و آمده آب در جوی عدل   از و فربهی دیده پهلوی عدل

بود جای اهل بصر درگهش   کند تا ز بر سرمه خاک رهش

جهان کرده خوش ایمن از عدل خویش   که پهلوی گرگ است بالین میش

جهانی از و آمده شاد کام   خدا داردش بر سر پر نظام

همایون بود بخت بهوپالیان   که نواب ما آمده حکمران

شهی بدر کامل باوج جمال   زهی مسند آرای جاه و جلال

بوقت تکلم سحاب شگرف   بوقت خموشی محیطیست ژرف

بوصفش چو روشن بیان نور شد   قلم در کفش شعلهٔ طور شد

بمهر سیادت سجل نامه اش   بر آیات نصرت علم خامه اش

نسب نامهٔ خود که تحریر کرد   بسا نقش از زنده تصویر کرد

جهانی شده زنده بعد از ممات   مگر کلک او داده آب حیات

بدان گونه هر نقش زیبا کشید — که گوئی بهر پیکری جان دمید

بیک جود آمد همه در وجود — بر آید زیک چشمه بسیار رود

پدر نامور از پسر آمده ❊ — شجر مایه دار از ثمر آمده

پس از صبح صادق زند مهر سر — رود چون شگوفه بر آید ثمر

تو گوئی بصد خواهش و خواسته — یکی گوهرین سلک آراسته

خود آن سلک اُو ریکدانه آست — دران دودمان شمع کاشانه آست

بسالش چنین رانده ام خامه را — که احسن نوشتا و نسب نامه را

بدفتر نوشتند اهل قلم — نسب نامهٔ زبده گشته رقم
۱۲۹۱ھ

ولیکن ملک نیز از عرش خواند — بکرسی اقبال نقشی نشاند
۱۲۹۱ھ

تاریخ دیگر این رساله از منشی احمد علی صاحب متخلص باحمد

بحمد و تسبیح و سجده دادن — دگر نیز زد بجز خدائے

پس از درودی بجان احمد — اگر بگویم ترا ثنائے

بنص قاطع شدست واجب — بآل احمد مرا ولائے

ترا بدانم ترا بخوانم ❊ — ترا سرایم بهر سرائے

حدیث رانم من از تو هر دم — که از تو دارم بسر هوائے

چه کار افتد بجان فشاندن — کنم نه صرفه بآن خدائے

اگر جهانے کسے بیارد — کنم بموئے ز تو بهائے

ترا چو بینم دلم کشاید ❊ — نه از شمالے نه از صبائے

تفضیل طبعی عزیز وضعی — فرشته روی خجسته رائے

ز آل احمد ز نسل حیدر — ملک حقیقت بشر نمائے

خدا پرستی خدا شناسی نه خویش بینی نه خودستائی
چو شب جهان را لباس بخشی چو صبح در دم جهان کشائی
بشهر اندر چو دل بسینه بزورق اندر چو ناخدائی
امام سنت بصد کرامت جهان امیری و متقدائی
بصد شهامت گہ عدالت بقصر کسری قدم کشائی
همه وفا و همه مروت همه صداقت همه صفائی
سپید پوشی و جامه زیبی جهان فریبی و دلربائی
بمستمندان بسی توجه بدردمندان همه دوائی
بفرق دولت یکی کلاهی بدوش عفت یکی ردائی
بحسن تدبیر رخنه بندی ز کار بسته گره کشائی
هر آنچه گوید از آنچه آرد بسی مناسب بسی بجائی
ستم ظریفی و بذله سنجی لطیفه گوئی سخن سرائی
کف سخن را نگار بندی ز زلف معنی گره کشائی
ز فیض باری نصیبه یابی عفیف و صدیق و پارسائی
ز فضل و دانش بسر عمامه ز خلق نیکو بتن قبائی
بپاس مردی فلک نوردی بزور بازو جهان کشائی
بدهر پهن هست نام نامی یکی حکایت بهر سرائی
امیر ملکی و والاجاهی چو از تو نازد بود بجائی
به آستان محل سرایت فلک بتعظیم جبهه سائی
ریاست تو زهی سعادت سیاست تو ستم زدائی
بدهر اندر تو دیر باشی ز حق اجابت ز من دعائی

اگر نگویم دعاے دولت ‌ ‌ دگر چه آید ز من گدائے

چنانکه داری درین جهانی ‌ ‌ دران جهان هم رسی بجائے

سخن بیوسف رود که از تو ‌ ‌ یکی ست والله باجرائے

تو نیز احمد مقام دانی ‌ ‌ بهر چه باشی سخن سرائے

درین زبانی وره بدیهے ‌ ‌ ترا رساند سخن بجائے

سخن بجائے تو دیر پاید ‌ ‌ تو خود نباشی درین سرائے

خدای بنواخت این جوان را ‌ ‌ بلطف خویشش باین عطائے

که هرچه اندر دلش بیاید ‌ ‌ فتاده باید به پیش پائے

سخن که کرد ست از نیاکان ‌ ‌ نکو نوشت ست باجرائے

یکان یکان را بحسب حالش ‌ ‌ بیان دلچسپ و دلکشائے

خدای بستود این کسان را ‌ ‌ بمصحف اندر بجای جائے

عجب کسانند حال ایشان ‌ ‌ کسے نداند مگر خدائے

بنام ایشان بجان تصدق ‌ ‌ بپای ایشان بسرم فدائے

مرا که کارِ دگر نماندست ‌ ‌ درین جهانی و آن سرائے

ز نسل حیدر بجان محبت ‌ ‌ ز آل احمد بدل ولائے

از انچه گفتم بجاے گفتم ‌ ‌ هر انچه گویم بود بجائے

چو این صحیفه تمام خواندم ‌ ‌ ز ابتدائے بانتهائے

بسال تاریخ فکر کردم ‌ ‌ بگوش من زد چنین ندائے

چه نسل باقی و اصل ثابت ‌ ‌ اگر بگوئی بود بجائے

۱۲۹۱ھ

نام تاریخی این رساله از حافظ سید محمد سورتی مهتمم وظائف ریاست بهوپال

شجرة السعادة لفروع انساب السيادة
۱۲۹۰ھ

تاریخ ختم تالیف این ساله از عبد العزیز اعجاز مصراع

چه نسب نامهٔ صدیق حسن خان صاحب
۱۲۹۰ھ

تاریخ طبع ثانی این رساله از مولوی حکیم حافظ سید اعظم حسین صاحب سندیلوی سلمه

جم مرتبه صدیق حسن خان بهادر — سر دفتر اعلام بعلم و ادب آمد
بر دوست گهرپاش ز نیسان نوالست — بر خصم شرر ریز ز برق غضب آمد
در موسم جودش هوس اهل تمنا — باغی ست که نخلش همه شیرین رطب آمد
مقبول خداوند که هر صبح دعایش — بر خلق بفتوای قضا مستحب آمد
خویش بخطابخشی اشرار قلمرو — ظل کرم احمدی و حلم رب آمد
سائل که بدریوزه برخ آرد بدر او — دائم لب سیراب بقا تشنه لب آمد
بنشست بدورش به نگهبانی کالا — گر دزد به بنگاه کسی نیمشب آمد
از عاقبت کار حسودش چه توان گفت — چندان ز حسد سوخت که خود بولهب آمد
جنس هنر از تربیتش نرخ گران یافت — قلب سخن امروز بقیمت ذهب آمد
در جمع جلو ریز که تا زد بر کالش — خورشید یکی فارس زرین سلب آمد
ز و تصفیهٔ قلب توان یاد گرفتن — آیینه گری شیوهٔ اهل حلب آمد
در بزم وی از میکدهٔ راز حقیقت — لبریز دو صد ساغر بنت العنب آمد
طبعش چو بهاری که دماند گل و ریحان — احیای ره و رسم کرم را سبب آمد
افشاند برا ندوختهٔ اهل حشم دست — از علم نبی جمله وراثت طلب آمد
در باب حمایت که غضنفر بحضورش — لرزنده تر از پیکر اصحاب تب آمد

لبیک زن امروز بطوف حرم او | صد قافلہ در ہند ز ملک عرب آمد
پرداخت گرانمایہ نسب نامۂ خود را | کز دفتر تحقیق ہمہ منتخب آمد
بنگر ہمہ سادات درین نامہ کہ ہر یک | روشن دل و نام آور و فرخ لقب آمد
از حضرت این قوم بہر قرن جہان را | فرخندگی علم و عمل مکتسب آمد
آن اصل برومند کہ فرعش بنکوئی | آوازۂ نام آوری عجم و اب آمد
چون از پی سالش سر دانش بگرفتم | فرخندہ نسب نامۂ والا نسب آمد

۱۳۰۱ھ

طالع الاسعاد

تهنئة بعيد النحر السعيد

لاعتاب معالی الملك الجليل السيد السند النبيل ذی القدر العظيم والشأن الكريم محمود المناقب وممدوح المآثر السيد محمد صديق حسن خان بهادر نواب مملكة بوفال العليه حفظه رب البريه

يا ولي بالنوى أي اصطباري | في هوى من سلبت مني قراري
غادة من ثغرها سكرى | لا باقداح الحميا والعقار
شمس حسن بهواها | علقت شمس النهار

دور

يلحاظ كنبال اسرتني | ويورد الخد منها قد سبتني
هجرت ظلماً ولم ادر | ما الذي اوجب حتى هجرتني
وزهت قلبي المعنى | من لظى الهجر بنار

دور

حجبت عن مقلتي طيب الرقاد | وشجوني كل يوم بازدياد